

Blommande skogslandskap

**Floran i våra ädellövskogar – en bildguide
om mångfald, skötsel och restaurering**

BLOMMANDE SKOGSLANDSKAP - Floran i våra ädellövskogar

Jörg Brunet

Institutionen för sydsvensk
skogsvetenskap/ SLU Alnarp

Blommande skogslandskap

**Floran i våra ädellövskogar – en bildguide om
mångfald, skötsel och restaurering**

Jörg Brunet
Institutionen för sydsvensk skogsvetenskap
SLU Alnarp

Tack

Jag vill tacka min fru Ria som har slagit följe med mig under många vandringar genom södra Sveriges skogar. Ria och mina kollegor Pär Fornling och Per-Ola Hedwall har korrekturläst och kommenterat manuskriptet. Pär står också för bokens formgivning och redaktion av ingress- och baksidestexter. Ett stort tack !

Tack också till alla andra arbetskamrater på sydsvensk skogsvetenskap i Alnarp där jag har min arbetsplats sedan många år och som ligger alldeles intill en gammal och fin ädellövlund, Alnarpsparken.

Tack till Stiftelsen Skogssällskapet, Region Skånes miljövårdsfond, Skogsstyrelsens distrikt i Skåne och Partnerskap Alnarp som har finansierat

Utgivare: Institutionen för Sydsvensk Skogsvetenskap vid Sveriges Lantbruksuniversitet.

Layout & formgivning: Pär Fornling, par.fornling@slu.se.

©: Jörg Brunet, jorg.brunet@slu.se

Tryck och repro: Repro Alnap, Box 52, 230 53 Alnarp

ISBN:

Förord

Byn där jag växte upp, nära Marburg i västra Tyskland, var omgiven av stora bok- och blandskogar. Det var fina strövskogar, men de växte på kalkfattiga sandstensjordar och floran på marken var ganska mager. Senare flyttade jag till Göttingen för biologistudier och blev både förvånad och hänförd av den stora blomsterprakten i bokskogarna runt staden. Här var berggrunden av kalksten och antalet växtarter på marken flerdubbelt jämfört med sandstenen hemmavid.

När jag för 30 år sedan kom till Skåne upptäckte jag att lövskogsfloren på sina håll var lika artrik som i Göttingens kalkbokskogar, och på andra ställen lika mager som på sandstenen. En del arter som hade varit vanliga i Tyskland saknades helt men några andra var nya för mig. I Lund fick jag möjlighet att doktorera på ekologin av några sällsynta växter ur den svenska skogsfloren. Alltsedan dess tillbringar jag mycket av min tid i södra Sveriges lövlundar och tar alldeles för många bilder. Ett litet urval av dessa bilder har jag valt ut till denna skrift, som jag hoppas kan vara till nytta och nöje för dig som vill lära dig mer om den vackra och artrika floran i Sveriges ädellövskogar.

Min förhoppning är att denna bildguide ska inspirera dig som är intresserad av att bevara och restaurera örtrika lövskogsmiljöer. Jag hoppas också att den ska öka intresset för praktisk floravård, uppmärksamma aktuella hot mot floran och bidra till att bemöta dessa med lämpliga åtgärder.

Skriften är tillägnad mina lärare och handledare i botanik och ekologi, Hartmut Dierschke i Göttingen, och Germund Tyler och Ursula Falkengren-Grerup i Lund.

Alnarp i januari 2018

Jörg Brunet

Jörg Brunet är professor i ekologi vid institutionen för sydsvensk skogsvetenskap vid Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp. Han studerade biologi i Marburg och Göttingen i Tyskland. Examensarbetet handlade om vegetationen i Skånes sumpskogar och sedan snart 30 år har han forskat och undervisat om de sydsvenska lövskogarnas ekologi och historia, först vid Lunds universitet och sedan 1996 vid SLU.

Innehåll

Inledning sidan 6

Ädellövs-kogen har en särställning bland de svenska skogarna. Det är träden och buskarna som skapar själva skogsmiljön, men den största mångfalden av kärlväxtarter finns i fältskiktet på skogsmarken.

Kapitel 1: Skogen sidan 8

I guidens första del beskrivs de viktigaste svenska ädellövs-kogstyperna med avseende på markförhållanden, trädskikt och typiska fältskiktsarter.

Kapitel 2: Arterna sidan 18

Ett 120-tal arter i ädellövs-kogens fältskikt presenteras med bilder och fakta. Ibland kan det vara svårt att skilja mellan till synes snarlika arter inom samma familj, med några praktiska tips går det enklare.

Kapitel 3: Bevara sidan 83

För att bevara en artrik flora i ädellövs-kogen krävs ett anpassat och hänsynsfullt skogsbruk. Hänsyn behövs särskilt angående avverkningar, markavvattning, viltförvaltning och skogs-bete.

Kapitel 4: Nystart sidan 89

I guidens sista del följer vi utvecklingen av floran vid plantering av ny skog och ger tips om hur skogsväxter kan spridas och planteras för att gynna utvecklingen av en artrik flora.

Ordlista sidan 95

Källförteckning sidan 96

Artregister sidan 97

Fältskiktets olika arter bildar ofta vackra mönster på skogsmarken, som här skogsbingel och myskmadra.

Inledning

Ädellövskogen har en särställning bland de svenska skogarna. Den har alltid vuxit närmast våra bosättningar och har idag ett speciellt lagligt skydd. Bland de många arter som lever i skogen är kärlväxterna en nyckelgrupp. De bygger upp skogens olika skikt och skapar förutsättningarna för alla andra arter. Det är träden och buskarna som skapar själva skogsmiljön, men den största mångfalden av kärlväxtarter finns i fältskiktet på skogsmarken. Fältskiktet, inte minst vårens alla blommor, uppskattas av många som vistas i skogen. Ädellövskogar med rik flora är ett värdefullt naturarv, där många arter har funnits på plats i flera tusen år.

Fältskiktet är viktigt för skogens näringskretslopp och som nektarkälla för pollinerande insekter, särskilt på våren. Den ger också föda för många andra skogslevande djur. Detta till trots har fältskiktet under de senaste årtiondena varit försummat när det kommer till skötsel och förvaltning av ädellövriska skogar och parkmiljöer.

Hur fältskiktsfloran ser ut på en viss plats beror på många olika faktorer. Lokalklimat och tillgången på vatten och näring är givetvis viktiga men förklarar långt ifrån all den variation som vi ser mellan olika skogar. Ett områdes skötselhistorik är ofta lika avgörande om vissa arter finns på plats eller saknas. En period av uppodling eller hårt bete kan ha lett till att många arter har försvunnit även om påverkan ligger långt tillbaka i tiden. Många skogsväxter är nämligen dåliga på att sprida sig och har svårt att komma tillbaka, särskilt om skogen är omgiven av öppna marker. Därför är det viktigt att fundera en extra gång om man planerar åtgärder som kraftigt kan förändra livsmiljön för skogsfloran, som till exempel slutavverkning, trädslagsbyte eller skogsbete. Mer om detta kan du läsa i kapitel 3.

Källor

Typindelningen i skriftens första del följer boken ”Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker”.

Den viktigaste källan för beskrivningen av de olika fältskiktsarternas utseende och karaktärer var Arne och Anna-Lena Anderbergs ”Den virtuella floran” vid Naturhistoriska riksmuseet. Namnskicket följer www.dyntaxa.se (augusti 2017).

Uppgifterna i kapitel 2 om arternas storlek och blomningstid samt utbredning i Sverige är främst tagna från Bo Mossbergs och Lennart Stenbergs ”Den nya Nordiska floran”.

De flesta foton har jag tagit på arternas växtplatser i skogen. I Skåne, där många av bilderna är tagna, blåser det i princip alltid. Några detaljfoton med makroobjektiv har jag därför tagit på plockade exemplar på vindskyddade platser.

Kapitel 1

Skogen

Ädellövskogsflorans livsmiljöer

Vårflora med vit- och gulsippa i blandädellövlund.

Skogsträden påverkar markfloran genom att kasta sin skugga på sommaren och sin förna på hösten. Al, ask, asp, björk, ek och fågelbär släpper igenom relativt mycket ljus genom sin krona. Alm, avenbok, bok, hassel, lind och lönn däremot bildar täta, skuggande lövkronor. Bestånd av de senare arterna har ofta en rik vårflora som utnyttjar tiden i april och maj innan lövverket har slutit sig.

För de flesta växter är markens kalkhalt (eller halt av baskatjonerna calcium, magnesium och kalium) av stor betydelse. Hög kalkhalt och det resulterande högre pH-värdet gynnar nedbrytningen av organiskt material och bildande av humusformen mull medan starkt sura marker har låg biologisk aktivitet och ackumulerar humusformen mår. Den senare är vanlig i ek- och bokskogar på urbergsmoränen.

Fler skogsarter är anpassade till att växa på mulljordar jämfört med mårjordar. Därför är en stor del av arterna i guiden kalk- och näringsgynnade. Dessa är dock i regel mer sällsynta än de arter som kan växa på sura, näringsfattiga marker, då ädellövskogar på kalkpåverkad mark, så kallade ängslövskogar, inte är lika vanliga som så kallade hedlövskogar på kalkfattig mark.

I detta kapitel beskriver jag de viktigaste svenska ädellövskogstyperna med avseende på markförhållanden, trädskikt och typiska fältskiktsarter.

Ek-hassellundar

Lundar med ek och hassel är kanske den miljö som många först ser framför sig när man tänker på ädel-lövskog, åtminstone om man bor norr om Skånes bokskogar. Ek-hassellundar och andra örtrika eksko-gar växer på näringsrika mulljordar och har i gamla tider ofta brukats som löväng eller skottskog.

På våren blommar vit- och blåsippa, på fuktigare marker även svalört. På sommaren dominerar ofta

buskstjärnblomma. Andra vanliga arter är tandrot, lundslok, lundgröe, och liljekonvalj. Ibland bild-ar örnbräken större bestånd. Skogsek, ibland även bergek, dominerar i trädskiktet, framför allt bland de äldre träden. Hassel bildar ofta täta bestånd under ekarna. Ek-hassellundar förekommer i hela ekens utbredningsområde i små och medelstora bestånd.

Ek-hassellund med vitsippsmatta.

Hässlen, det vill säga mer eller mindre rena bestånd av täta hasselbuketter utan trädskikt kan betraktas som ett specialfall av ek-hassellundar. Hässlen är vanligast på Öland och Gotland. Bilden visar en gammal hassellund.

Avenbokskog

Avenboken är en god kolonisatör av övergivna ängs- och hagmarker. Den har lättspridda frön och finns ofta som betade småplantor i gräsmarken. Avenboken kan därför snabbt ta över när betet upphör.

Den förekommer ofta i rena bestånd men även blandad med ek, hassel, lind, bok och björk. Aven-

bokskogen växer på mulljordar och har ofta en flora som liknar ek-hassellundars, med arter som vitsippa, blåsippa, tandrot, liljekonvalj, buskstjärnblomma och underviol. Större områden med avenbokskog finns särskilt i östra Skåne och i Blekinge.

Avenbokskog med blommande buskstjärnblomma och gulplister.

Bokskog av lågörttyp

Lågört-bokskogar finns inom hela bokens utbredningsområde men är vanligast i Skåne. De växer på väl-dränerade, måttligt sura mulljordar. På våren blommar stora vitsippsmattor. Bland sommarens arter är det främst myskmadra, gulplister, lundarv,

harsyra, lundslok, hässlebrodd och lundgröe som kan bilda större bestånd. I öster är tandrot ett viktigt inslag. Stora områden med bokskog av lågörttyp finns främst på de skånska åsarnas sluttningar och på de skånska godsens.

Matta av lågörter i gammal bokskog.

Ädellövrík brantskog

Boken är ett vanligt trädslag i bergsbranter, men ek och avenbok är mer sällsynta och ersätts ofta av lind och lönn. Även alm var ett vanligt inslag innan alm-

sjukans spridning. Lundfloran är artrik med en hel del arter som annars är sällsynta: månviol, trolldruva, hålnunneört, hässleklocka och skogssvingel.

Brantskog med artrik lundflora.

Blandädellövlund

Blandädellövlundar växer på kalk- och näringsrika mulljordar. Trädskiktet består av minst tre olika arter ädellövträd; gamla ekar växer i de flesta bestånden, på fuktig mark ingår ask och alm, på torrare marker finns mer lind, avenbok, lönn och bok. De kvarva-

rande bestånden är små men utmärker sig genom ett artrikt fältskikt med många annars ovanliga lundväxter: lungört, underviol, sårläka, vårärt och blåsippa. Fina blandädellövlundar finns till exempel i områden med grönsten (basalt, diabas).

Blandädellövlund med lungört.

Bokskog av högörttyp

På sluttningar med fuktiga, kalkrika mulljordar växer bokskogar med en mycket frodig markvegetation. Tidigt på våren blommar vitsippa, gulsippa och vårlök. I maj bildar ramslök stora vita blomstermattor

medan skogsbingel dominerar på sommaren.

Denna bokskogstyp förekommer enbart i Skåne och hyser även en del exklusivt skånska lundväxter, nämligen vitskråp, månviol och lundviva.

Bokskog med månviol, gulplister och buskstjärnblomma.

Alm-asklund

Ask-alm-lundar växer på fuktiga, näringsrika jordar. Nästan alla deras potentiella växtplatser är idag uppodlade men små fragment av skogstypen fanns ändå kvar tills nyligen på många platser i södra Sverige. Numera är dock nästan alla bestånd starkt

påverkade av både almsjukan och askskottsjukan. Fältskiktet är av högörttyp och domineras i regel av skogsbingel, kirskål eller ramslök. Bestånden visar ofta upp en praktfull vårflora med vit- och gulsippa, svalört och skånsk nunneört.

Dalby Söderskog: en gång landets största alm-asklund.

Klibbalskog av översilningstyp

Dessa skogar växer på marker som är påverkade av rörligt grundvatten, till exempel längs mindre och medelstora vattendrag eller i fuktiga sluttningar.

De har ofta ett betydande inslag av ädellövträd, särskilt ask och alm, men ibland även ek och avenbok. Här finns en vårflora som saknas i de blötare alkär-

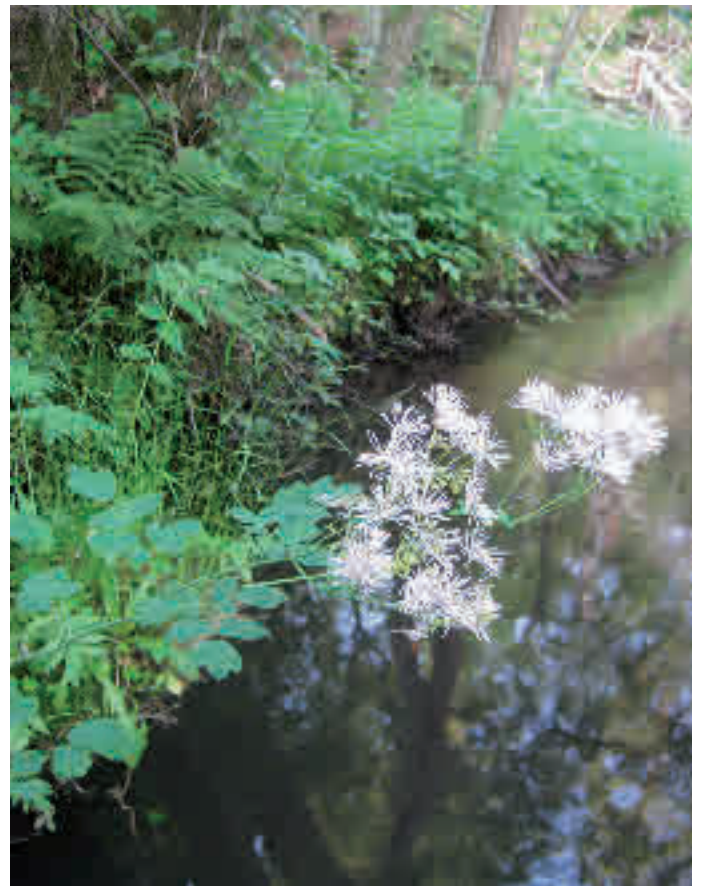
ren och som innehåller vitsippa, svalört, gulsippa, gullpudra och majsmörblomma. Särskilt längs bäckar och små åar finns ibland stora bestånd av strutbräken men även långsvingel, aklejruta, lundelm och springkorn förekommer.

Alskog med strutbräken.

Översilningsskog med skavfräken och ramslök.

Alskog med aklejruta.

Ekskog av ristyp

Ekskog av ristyp förekommer på sura brunjordar och mårpodsoler som bildas på urbergsmorän och kalkfattiga sand- och grusmarker. Både skogsek och bergek kan dominera i trädskiktet. På kustklippor, hållmarker och dynsand finns skog med lågväxta ekar (och tallar), så kallad krattskog.

Ekens krona släpper igenom mycket ljus vilket gynnar fältskiktet. Blåbär, lingon, kruståtel, liljekonvalj,

ekorrbär, harsyra, skogsstjärna, ängskovall och skogsbräken är alla vanliga.

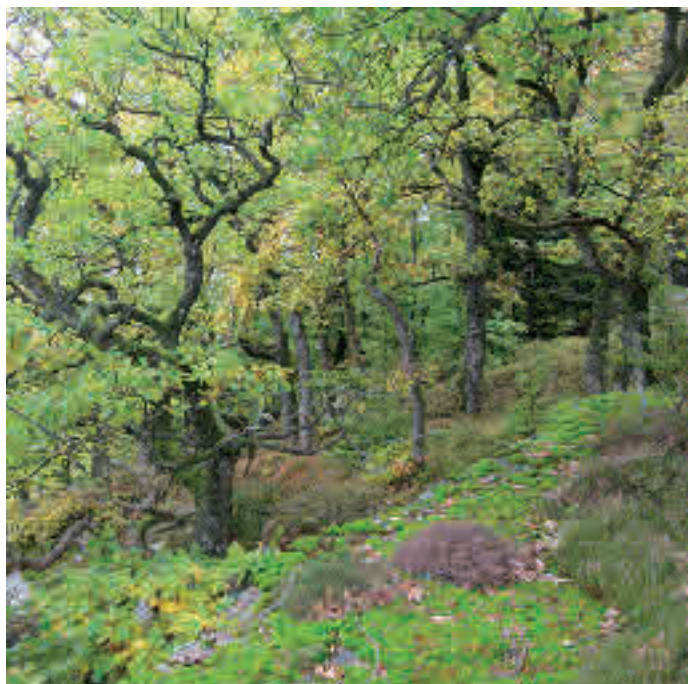
Bestånd med sentida betespåverkan har ett artrikt fältskikt med många ängs- och betesmarksarter som till exempel gökärt, rödven och vårbrodd. Även kruståtel är mycket vanlig och de flesta av dessa bestånd utvecklas utan bete med tiden mot ekskog av ristyp.

Hedskog med blåbärsris.

Hedskog med blåbär.

Krattek med ljung.

Bokskog av ristyp

Bokskogar av ristyp växer på väl-dränerade sura mårjordar. Marken täcks ofta av ett tjockt lager av bokförna. Markvegetationen är därför sparsam och artfattig, men blir mer framträdande i gamla, glesa skogar. Kruståtel, vårfryle och pillerstarr är vanligast men även blåbär kan förekomma. På något bättre mark växer harsyra och ekorrbär.

Den övervägande delen av Sveriges bokskogar tillhör denna typ. De stora bokskogarna på Skånes urbergsåsar och bokskogarna i södra Götalands skogsbygder är övervägande av ristyp men typen finns även fläckvis i södra Skåne.

Gammal bokskog med blåbärsris.

Gammal hedbokskog utan fältskikt

Hedbokskog med kruståtel.

Skogsbryn

I övergången mellan ädellövskog och öppen mark finns ofta artrika skogsbryn med slån, hagtorn, björnbär, getapel, olvon, benved och andra buskarter. Strax utanför brynet, men något skyddad av taggbuskar mot betande djur, ansluter ofta högörtvegetation med värmegynnade arter.

getation med värmegynnade arter.

Många lundväxter utvecklas i själva verket bättre i brynmiljöer än under slutna krontak. Kulturbetingade bryn är vanliga som övergång mot odlingsmark. Naturliga bryn uppträder t.ex. kring hållmarker.

Skiktat skogsbryn mot naturbetesmark.

Lövängar, trädbärande äng

Hävdad ängsmark med hamlade ädellövträd, särskilt ask och lind, finns endast bevarad på ganska få platser i nordöstra Skåne, Blekinge, östra Småland, Öland och inte minst Gotland. Markfloran är en blandning av ängs- och skogsarter.

När den traditionella hävden upphör i trädbärande ängs- och betesmarker leder igenväxningen inom ett par decennier till slutna skogsbestånd. Många ädellövskogar av lågört- eller högörttyp har en historia som trädbärande äng. Både träden och fältskiktet visar då ofta fortfarande spår från tiden med lövtäkt och slåtter.

Före detta löväng med hamlade askar.

Ädellövrík hagmark

I sydsvenska hagmarker finns ofta gamla vidkroniga ekar och bokar. Många områden betas fortfarande och man röjer ibland runt de gamla träden. Lundfloran kan vara artrik om det handlar om gammal träd-bärande ängsmark som har övergått till betesmark

och betet inte är för hårt.

Områden med en lång historia av skogsbete är däremot ofta utarmade på beteskänsliga lundväxter, men vitsippa brukar finnas, på fuktigare mark även svalört och vårlök.

Framröjd före detta hagmark med vidkroniga bokar och ekar.

Kapitel 2

Arterna

Floran i ädellövskogen

Vårblomning med hålnunneört, vit- och gulsippa.

Det finns flera hundra arter som man åtminstone då och då kan hitta i ädellövskogars fältskikt och det var inte lätt att välja vilka som skulle presenteras i denna bildguide. Den prunkande vårfloran skiljer ädellövskogen från övriga skogstyper och lockar många till skogsbesök i april och maj. Därför presenteras de flesta vårblommor här. En del av dessa arter vissnar bort när krontaket slutar sig på försommaren, medan andra har skuggtåliga blad och håller ut långt in på hösten.

Även skuggtåliga arter som blommar under sommaren är en karakteristisk del av ädellövlundarnas flora och ingår i denna skrift, bland dessa finns till exempel olika lundgräs och högorter. Likaså är flera ormbunkar och fräknearter skuggtåliga och vanliga i ädellövskogen. Dessa arter presenteras här, även om flertalet också är mycket vanliga i barrskogar.

Slutligen kändes det angeläget att presentera ett antal kärleväxter som är vanliga både i ädellövmiljöer, andra skogar samt i öppna livsmiljöer, så kallade generalister. Dessa är viktiga konkurrenter till de mer typiska skogsarterna, särskilt när skogen öppnas upp i samband med avverkningar eller stormfällningar.

Några mycket sällsynta arter samt arter som främst förekommer i sumpskogar eller i barrskogar finns inte med, till exempel Pyrolor och lummerväxter. Några släkten med ett stort antal närbesläktade och svårbestämbara arter har inte heller kunnat tas med, till exempel hökfibblor och maskrosor.

Skavfräken

Equisetum hyemale

Skavfräken är ganska ovanlig och växer på fuktig, näringsrik mark i lövsumpskogar på sluttningar och längs vattendrag. Det är en vintergrön fräken som är lätt att känna igen på sina ogrenade, mörkgröna, räfflade och hårda kiselrika stjälkar. Arten bildar oftast stora bestånd genom skott från sin jordstam. Bladslidornas bladtänder faller av tidigt och lämnar de vitaktiga baserna kvar som band på stjälken.

Höjd: 20 - 95 cm

Skavfräken har ogrenade, sträva stjälkar.

Ängsfräken

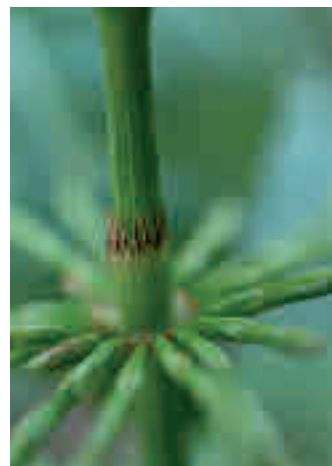
Equisetum pratense

Ängsfräken är vanlig i fuktiga, näringsrika löv- och barrskogar där den kan bilda större bestånd. Den har späda, något sträva stjälkar och grenar. Bladslidorna har 10-20 bladtänder. Ängsfräken är spädare än åkerfräken och skiljs från denna genom sin strävhet och genom att ha bladslidor på stjälken som är lika långa som den första grenleden.

Höjd: 15 - 50 cm

Ängsfräken är en mellanstor, ganska späd fräkenart.

Åkerfräken (höger) har färre och grövre bladtänder än ängsfräken (vänster).

Skogsfräken

Equisetum sylvaticum

Skogsfräken växer i fuktiga löv- och barrskogar över hela landet. Till skillnad från andra fräkenarter har den upprepat grenade grenar. Bladslidorna är brunaktiga och uppblåsta. **Höjd: 10 - 70 cm**

Skogsfräken är en bra indikatorart för fuktiga skogsmiljöer.

Safsa

Osmunda regalis

Safsa är sällsynt och växer på grusiga eller steniga marker vid snabbt rinnande åar. Den förekommer främst i Blekinge och östra Småland. Safsa är lätt att känna igen och skiljer sig från andra ormbunkar, då dessa har sina sporangiesamlingar på undersidan av de gröna bladen eller samlade på särskilda sporangieblad. **Höjd: 40 - 140 cm**

Sporangiesamlingarna sitter i en upp till tre decimeter lång, grenig ställning i spetsen av vissa blad.

Safsa har karakteristiska stora dubbelt parbladiga blad där bladens småflikar har slät kant.

Stensöta

Polypodium vulgare

Stensöta växer på berghällar och block, i klipp-springor och på ved. Arten är vanlig i skogen men förekommer även på ganska torra och soliga platser. Stensöta är en liten vintergrön ormbunke med enkelt parflikiga blad. Småbladen är oftast helbräddade, sporgömmesamlingar är runda och bruna. Arten är lätt att känna igen på sin bladform och ringa storlek.

Höjd: 10 - 40 cm

Stensöta är vanligast på berghällar och block.

Örnbräken

Pteridium aquilinum

Örnbräken är vanlig i både magra och näringsrika löv- och barrskogar. Den förekommer även på ohävdade öppna marker. Örnbräken är en storväxt ormbunke med långa kraftiga bladskäft. Den bildar stora bestånd genom en lång underjordisk grenig jordstam. Örnbräken går knappast att förväxla med andra ormbunkar.

Höjd: 40 - 250 cm

Örnbräkens bladskiva är stor och triangulär och sitter horisontellt utbredd.

Ekskog med örnbräken på hösten

Hultbräken

Phegopteris connectilis

Hultbräken är en liten ormbunke som är ganska vanlig i skuggiga, fuktiga skogar, bäckdalar och kärrkanter. Den är beståndsbildande med hjälp av en krypande jordstam. Bladskäftet är skört och fjälligt nedtill. Bladen är parflikiga, matt gröna med utdraget triangulär vithårig bladskiva och runda sporangiesamlingar.

Höjd: 10 - 50 cm

Det nedersta paret småblad är bakåtböjda på ett karaktéristiskt sätt som gör hultbräken lätt att känna igen.

Bladen är ljusgröna och upprepat parflikiga.

Majbräken

Athyrium filix-femina

Majbräken förekommer på fuktig mark i barr- och lövskogar i hela landet. Bladskäftet är minst en fjärdedel av bladets längd och har hinnlika, ljusa fjäll. De stora bladen är upprepat parflikiga. Småbladen är smalt lansettlika med flikiga småflikar. Sporangiesamlingarna är smala och liknar ett kommatecken. Majbräken är ganska lätt att skilja från lund- och skogsbräken då de senare har runda sporangiesamlingar och bredare men mer utdraget spetsiga bladflikar.

Höjd: 30 - 140 cm

Majbräken bildar stora tuvor.

Strutbräken

Matteuccia struthiopteris

Höjd: 50 - 200 cm

Strutbräken är ganska sällsynt, men där den förekommer i fuktiga, näringsrika skogar, bäckraviner och vid åar växer den i ofta stora bestånd. Sporgömmesamlingarna sitter på särskilda smalflikiga, fertila sporangieblad som växer upp inne bladrosetten. De sterila, gröna bladen saknar fjäll nedtill, är bredast ovan mitten och skirt ljusgröna. De små nedersta

bladflikarna sitter nästan ända ner till basen och är vitaktiga. De fertila bladen är först ljusgröna men blir tidigt bruna. Strutbräken kan på högsommaren likna träjon som dock har sporangiesamlingar som sitter på undersidan av de gröna bladen och har fjäll på bladskäften.

Bladen är skirt ljusgröna.

Strutbräken bildar typiska stora strutlika rosetter från jordstammen.

Årets och fjolårets fertila blad.

Ekbräken

Gymnocarpium dryopteris

Ekbräken är en späd ormbunke som med hjälp av sin krypande jordstam kan bilda stora bestånd i både löv- och barrskogar. Ekbräken har ett karakteristiskt utseende och liknar ingen annan ormbunke, utom kalkbräken som dock är mycket sällsynt. Bladskivan är delad i bladflikar, småblad och småflikar, den nedersta bladfliken är ungefär lika lång som bladet.

Höjd: 10 - 40 cm

Ekbräken har ett långt, tunt och mörkt bladskäft och en kort triangulär gracil bladskiva.

Träjon

Dryopteris filix-mas

Träjon växer i steniga skogar, ofta i branta sluttningar, men är även vanlig på bergknallar, åkerholmar och stengården. Träjon är en ståtlig tuvbildande ormbunke med mörkgröna blad som sitter i rosett. Bladskivan är bredast nära mitten och har lansettlika småblad med grovsågade småflikar som inte är utdragna i smala spetsar. Nedre delen av bladskäftet

Höjd: 25 - 120 cm

är klätt med ljusa hinnlika fjäll. Sporgömmesamlingarna är runda och mörka. Med sina kraftiga rosettställda blad liknar träjon på håll strutbräken, men den senare har blad som är bredast ovan mitten, sporangiesamlingar på speciella blad, samt bladskäft utan hinnlika fjäll.

Träjon kastar sin skugga på en gammal bokstam.

Träjontuva med ekbräken till vänster.

Skogsbräken

Dryopteris carthusiana

Skogsbräken är en mycket vanlig medelstor ormbunke som växer på fuktiga marker både i barr- och lövskog. Den förekommer även ofta på socklarna i alsumpskogar. Skogsbräken är tuvbildande och har utdraget trekantiga bladskivor som är bredast vid basen. Bladskäftet är ungefär lika långt som bladskivan och klätt med ljusbruna fjäll. Skogsbräken är ganska lik både lundbräken och nordbräken, men dessa är större, har gula körtelprickar på blad och bladskäft, samt fjäll med mörkt mittparti på bladskäften.

Höjd: 40 - 120 cm

Flikbladen har tagglik utdragna tänder.

Lundbräken

Dryopteris dilatata

Lundbräken är vanlig i fuktiga skogsmiljöer i södra Sverige. Lundbräken är en storväxt, tuvad ormbunke där bladskافتet är nästan lika långt som bladskivan och nedtill klätt med spetsiga fjäll med mörk mittnerv. Liksom hos skogsbräken har bladskivans småflikar tagglik utdragna tänder i kanten. Det nedersta småbladets största småflik är kortare än halva småbladets längd vilket skiljer lundbräken från den mycket lika arten nordbräken där de nedersta småbladens största småflikar är ungefär så långa som halva småbladet. Sporangiesamlingarna är mörka och runda.

Höjd: 40 - 120 cm

Lundbräkens bladskiva liknar skogsbräkens men lundbräkens tuvor är oftast större än skogsbräkens.

Kambräken

Blechnum spicant

Kambräken är ganska sällsynt och har en utpräglat västlig utbredning i landet. Arten växer i kalkfattiga, relativt fuktiga hedskogar. Kambräken är en medelstor ormbunke med rosetter av enkelt parflikade blad av två slag. De sterila bladen är vintergröna och läderartade. De fertila bladen är upprätta med rader av sammanflytande sporgömmesamlingar längs mitten av bladflikarna, och de vissnar ner efter det att sporererna har spridits.

Höjd: 10 - 60 cm

Kambräkens enkelt parflikiga, vintergröna blad kan likna stensötans, men är tydligt mer avlånga.

Tips

Att skilja majbräken och träjon

Flikbladen är smala och lite flikiga hos majbräken (vänster) och breda och hela hos träjon (höger).

Sporgömmesamlingarna är ljusa och liknar ett komma-tecken hos majbräken (vänster) medan de är runda och mörka hos träjon (höger).

Att skilja skogsbräken, lundbräken och träjon

Flikbladen har tagglik utdragna tänder hos skogsbräken (vänster) och lundbräken, men inte hos träjon (höger).

Bladskäftet är klätt med ljusbruna fjäll hos skogsbräken (vänster) och med kraftigare, spetsiga fjäll med mörk mittnerv hos lundbräken (höger).

Brännässla

Urtica dioica

Brännässla förekommer på näringsrik mark i hela landet. Den känns igen av de flesta människor, inte minst på grund av sina brännhår på blad och stjälk. Brännässlan har han- och honplantor, därav namnet dioica, två hus. Båda har små och oansenliga grönaktiga blommor som sitter i axlika blomställningar.

Höjd: 30 - 200 cm

Blommar: Juli - augusti

Brännässla bildar stora bestånd med underjordiska utlöpare.

Bladen är motsatta och äggformat spetsiga, med sågad kant och hjärtlik till rundad bas.

Skogsskräppa

Rumex sanguineus

Skogsskräppa förekommer i fuktiga näringsrika ädellövskogar i främst Skåne och på Öland. Blommorna sitter i kransar i smala glesa axlika klasar från bladvecken. Skogsskräppa kan kännas igen på sina breda släta blad och glesa blomställningar. Bland skräpporna liknar den mest dikesskräppa, hos vilken dock samtliga inre hylleblad har en stor knöl vid basen.

Höjd: 40 - 120 cm

Blommar: Juni - augusti

Skogsskräppa har stora, skaftade, brett lansettlika blad med slät kant.

Arten kännetecknas av att endast ett av de inre hyllebladen har en stor knöl, medan de övriga saknar knöl eller har en liten knöl vid basen.

Skogsnarv

Moehringia trinervia

Skogsnarv är en ettårig ört som känns igen på sina tydligt parallellt trenerviga blad. Bladen sitter motsatta och är kortskaftade, medan blommorna sitter på långa skaft från bladvecken eller grenspetsarna. Blommornas vita kronblad är tydligt kortare än de spetsiga foderbladen. Vegetativt är skogsnarv ganska lik våtarv, men den senare har svagare bladnervver som inte heller löper parallellt. Till skillnad från skogsnarv har våtarv också djupt tvåkluvna kronblad. Båda arter är kvävegynnade och förekommer gärna på näringsrika, ofta störda platser på frisk till fuktig skogsmark. Våtarv är också vanlig på kulturmark.

Höjd: 10 - 40 cm
Blommar: Maj - juli

Skogsnarv känns igen på sina trenerviga blad.

Lundarv

Stellaria nemorum

Lundarv förekommer i näringsrika fuktiga lövskogar i hela landet, ofta i ganska stora bestånd. Lundarv delas in i två underarter varav den sydliga är vanlig i Skåne och Blekinge, både i ängsbokskogar och i fuktiga al-asklundar. Ej blommande exemplar kan likna stor häxört, men stjälken är skör och bryts lätt medan häxörtens stjälek är böjlig.

Höjd: 15 - 100 cm
Blommar: Maj - juli

Bladen är motsatta och spetsigt äggrunda.

Blommorna är stora och vita men har, till skillnad från buskstjärnblomma, djupt kluvna kronblad.

Buskstjärnblomma

Stellaria holostea

Buskstjärnblomma kan bilda stora bestånd i ek-blandskogar och skogsbryn. Den är ganska vanlig i Skåne och Blekinge men förekommer annars mest i kustnära skogar i södra Sverige.

Höjd: 10 - 35 cm
Blommar: Maj - juni

Blommorna är vita och stora och till skillnad från de andra arterna i släktet *Stellaria* endast kluvna till mitten och inte till basen.

Buskstjärnblomma känns igen på sina långa lansettlika och något sträva blad och sin styva men bräckliga stjälk.

Rödblära

Silene dioica

Rödblära är en ganska högväxt och mjukhårig växt med brett lansettlika till äggrunda, nästan oskaftade blad. Rödblära är tvåbyggare med han- och honblommor på olika plantor. Hanblommorna har tio ståndare och honblommorna har fem stift. Rödblära finns i nästan hela landet, men är vanligare i västra och norra Sverige än i landets sydöstra del. Den växer i fuktiga lövskogar, bryn och gräsmarker, vanligtvis i små grupper.

Höjd: 30 - 80 cm
Blommar: Maj - juli

Rödblära känns igen på blommorna med sina rödrosa och djupt tvåkluvna kronblad.

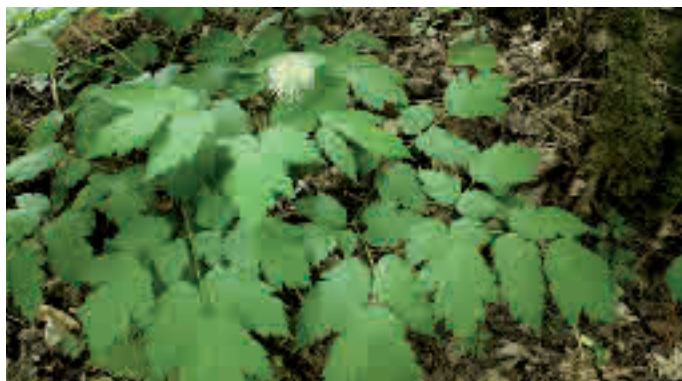

Trolldruva

Actaea spicata

Trolldruva växer i väl-dränerade och kalkpåverkade löv- och barrskogar i stora delar av landet, gärna i bergsbranter, men den saknas på Gotland. Troll-druva liknar systerarten röd trolldruva som dock har röda bär och som endast förekommer sällsynt i norra Norrland.

Höjd: 30 - 70 cm
Blommar: Maj - juni

Trolldruva har stora och vanligen tre gånger pardelade blad med sågade småblad.

De små vita blommorna sitter samlade i korta, täta, toppställda klasar.

Den mogna frukten är ett svartglänsande, lite avlångt bär.

En blockrik branskog i Blekinge där trolldruva växer.

Vitsippa

Anemone nemorosa

Vitsippan är vår vanligaste vårbloomma och lyser upp många ädellövskogar i april och maj. Den kan växa i olika marktyper och saknas enbart i de allra fattigaste hedskogarna. Den är vanligast i skogen men kan även växa i halvöppna naturbetesmarker. Vitsippans jordstammar växer långsamt och stora vitsippmattor är ett tecken på att marken inte har varit uppodlad under lång tid.

Höjd: 8 - 30 cm
Blommar: April - maj

Vitsippans stjälekblad är skaftade och flikiga och den vita blomman sitter oftast ensam i stjälkens topp.

Vitsippan trivs bäst i gamla ädellövskogar.

Gulsippa

Anemone ranunculoides

Höjd: 7 - 20 cm
Blommar: April - maj

Gulsippan är mer kräsen än vitsippan och förekommer enbart i näringsrika ädellövskogar med högt pH i marken. Den är även mer bunden till skogsmil-

jöer än sin systerart och är en bra indikator för skoglig kontinuitet på sin växtplats. I gamla rika lundar kan den bilda lika stora bestånd som vitsippan och

Gulsippor som inte blommar kan skiljas från vitsippan genom att bladen är nästan oskaftade och i regel smalare än vitsippans, se vitsippsblad i vänster bild nedanför den blommande gulsippan i vänster bildhalva.

Blåsippa

Hepatica nobilis

Höjd: 5 - 15 cm
Blommar: Mars - maj

Blåsippan är en av våra tidigaste vårblommor. Redan i mars kan man få syn på de vackra blommorna som kan skifta i färg från djup blå till ibland röda, lila eller nästan vita. De nya bladen utvecklas först efter

blomningen. Blåsippan är vanligast i Östersjölandskapen där den kan bilda stora bestånd i skogsbackar på väl-dränerad, näringsrik mark, inte minst i ek-hasselundar.

Blomknopparna bildas redan året innan och kan slå ut i den första vårvärmen.

Blåsippan har typiska grönglänsande, treflikiga blad som övervintrar.

Majsmörblomma

Ranunculus auricomus

Majsmörblomma förekommer i fuktiga skogar och gräsmarker, ofta tillsammans med vitsippa och svalört. Majsmörblomma är ett samlingsbegrepp för ett par hundra apomiktiska så kallade småarter som sätter frö utan befruktning.

Höjd: 10 - 45 cm
Blommar: April - juni

Majsmörblommor känns igen på sina smala, djupt delade stjälkblad (höger) som skiljer sig tydligt från de njurlika men flikade basalbladen (mitten), och på att kronbladen i regel är mer eller mindre förkrympta (vänster).

Lundsmörblomma

Ranunculus cassubicus

Lundsmörblomma kallas en grupp apomiktiska småarter som urskiljas inom komplexet kring majsmörblomma. Till skillnad från de egentliga majsmörblommorna har den centimeterbredda och vasst sågade stjälkblad och basalblad som är långskaftade med stor oflikad bladskiva. Lundsmörblommorna förekommer främst i Mälarlandskapens lundar.

Höjd: 25 - 50 cm
Blommar: April - juni

Lundsmörblomma har centimeterbredda och vasst sågade stjälkblad och basalblad som är långskaftade med stor oflikad bladskiva.

Svalört

Ficaria verna

Svalört kan liksom sipporna bilda stora blommande mattor på våren. Den förekommer ofta tillsammans med vit- och gulsippa men växer helst på lite fuktiga marker. Den är inte heller ovanlig utanför skogen, till exempel i dikeskanter. Svalört är ofta den första vårblommen som dyker upp i nyplanterade lövskogar på jordbruksmark.

Höjd: 5 - 25 cm
Blommar: April - maj

Svalört känns lätt igen på sina rundat hjärtlika blad och sina gula långsmala kronblad.

Svalört kan växa i täta bestånd.

Aklejruta

Thalictrum aquilegiifolium

Aklejruta är en av våra allra vackraste lundväxter och förekommer i fuktiga, näringsrika lövskogar, gärna längs bäckar. Den är ganska sällsynt och förekommer endast i Skåne, Blekinge och södra Småland. Blommorna sitter i yviga toppställda samlingar.

Höjd: 50 - 150 cm
Blommar: Juni - juli

Bladen är stora och upprepat parbladiga och påminner om aklejan i våra trädgårdar.

Blommorna domineras av de långa, vitrosa till ljusvioletta ståndarsträngarna.

Hålnunneört

Corydalis cava

Hålnunneört kallas även skånsk nunneört och det är främst i de mest näringsrika skånska ädellövskogarna som man kan hitta denna praktfulla vårbloomma. Den förekommer annars även på Öland och i Östergötland och uppträder i två färgvarianter, med vita eller rödlila blommor. Det är den största av våra nunneörter och blir upp till tre decimeter hög. Namnet syftar på dess ihåliga stamknöl.

Höjd: 10 - 30 cm
Blommar: April - maj

Hålnunneört kan bilda stora bestånd i ädellövskog på näringsrik mark.

Hålnunneört är vår största nunneört.

Smånunneört

Corydalis intermedia

Smånunneört är som namnet antyder betydligt mindre än hålnunneört. Liksom denna har den hela stödblad. Den har rödlila blommor och börjar blomma och sätta frukt något tidigare än hålnunneörten.

Höjd: 4 - 15 cm
Blommar: April - maj

Smånunneört är en av de första vårbloomorna och sätter frukt tidigt.

Blommorna är rödlila.

Sloknunneört

Corydalis pumila

Höjd: 5 - 15 cm
Blommar: April - maj

Sloknunneört är en lågväxt, ganska ovanlig art och förekommer på mullrik jord i ädellövskogar och lundar, mest i kusttrakter från Skåne till Uppland.

Till skillnad från de två föregående arterna har den handflikiga stödblad.

Sloknunneört har handflikiga stödblad.

Stor nunneört

Corydalis solida

Stor nunneört är nästan lika stor som hålnunneört. Liksom sloknunneört har den handflikiga stödblad. Dess stamknölar är inte heller ihåliga och den har alltid rödlila blommor. Arten förekommer på rik mulljord i främst Sörmland och Uppland, inte sällan i parker.

Höjd: 10 - 25 cm
Blommar: April - maj

Även stor nunneört har handflikiga stödblad.

Löktrav

Alliaria petiolata

Höjd: 20 - 100 cm
Blommar: Maj - juni

Löktrav förekommer i södra och mellersta Sverige på näringsrik mark i ädellövskog, bryn och trädgårdar. Löktrav är tvåårig med upprätt ogrenad stjälk och är

lätt att känna igen på sin bladform och sin vitlöksdoft.

Bladen är rundat hjärtlika och grovt tandade.

De vita blommorna utvecklas till långsmala, omkring en halv decimeter långa fyrkantiga fruktskidor.

Tandrot

Cardamine bulbifera

Tandrot förekommer i väl-dränerade, oftast ganska näringsrika skogar i hela ädellövskogens utbredningsområde. Den är beståndsbildande med hjälp av en krypande jordstam som har tandlika knölar, därav namnet. Arten sätter sällan frukt utan förökar sig istället med sina groddknoppar.

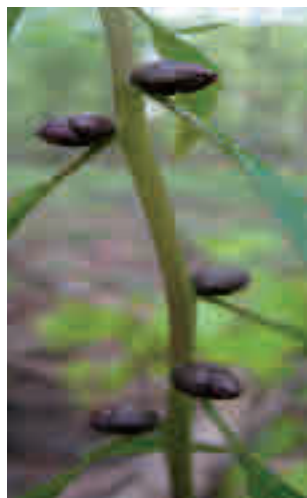
Höjd: 20 - 80 cm
Blommar: Maj - juni

Kronbladen är ljusvioletta.

Bladen är karakteristiskt parflikiga med grovt sågade småblad och ett uddblad.

I bladvecken sitter karakteristiska groddknoppar som faller av och gror till nya plantor.

Lundbräsma

Cardamine impatiens

Lundbräsma är en ganska sällsynt, ett- till tvåårig ört som förekommer i fuktiga näringsrika lövskogar söder om Dalälven.

Höjd: 15 - 60 cm
Blommar: Maj - juli

Lundbräsma känns igen på sina blad som har upp till nio par flikiga småblad och spetsiga stipellika flikar vid basen.

Blommorna är små och vita.

Månviol

Lunaria rediviva

Månviol är en ståtlig högört som förekommer i ett fåtal fuktiga och mycket näringsrika ädellövskogar, särskilt bokskogar, i Skåne och södra Halland, men den odlas ibland och kan då påträffas förvildad.

Höjd: 30 - 120 cm
Blommar: Maj - juli

Fruktskidornas skiljevägg är först gröna men blir senare silvriglänande och sitter kvar länge.

Månviol känns igen på sina stora spetsigt hjärtlika blad och sina blekt violetta, väldoftande blommor.

Gullpudra

Chrysosplenium alternifolium

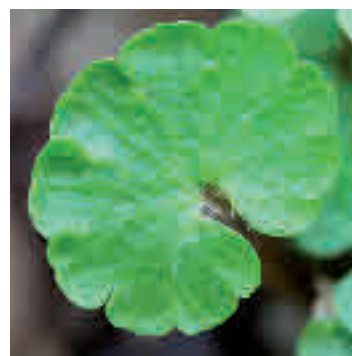
Höjd: 5 - 15 cm
Blommar: April - maj

Gullpudra växer i lövsumpskogar, längs skogsbäckar och i källdrag i ädellövskogar. Redan tidigt i april lyser de gulgröna stödbladen upp marken i dessa miljöer där gullpudran kan bilda stora bestånd.

Även efter blomningen är den ganska lätt att känna igen på sina njurformade till runda blad med glest naggade kanter.

Gullpudra kan bilda stora mattor på fuktig skogsmark.

Bladen är typiskt njurformade.

Stenbär

Rubus saxatilis

Stenbär är vanlig i örtrika skogar över hela landet, förutom i Skåne där den är mer sparsamt förekommande. Den har små taggar, trefingrade blad och sprider sig med långa förgrenade revor. De små vita blommorna utvecklas till röda bär som är ätliga men inte lika goda som hallon eller björnbär.

Höjd: 10 - 35 cm
Blommar: Maj - juni

Stenbär bildar långa revor.

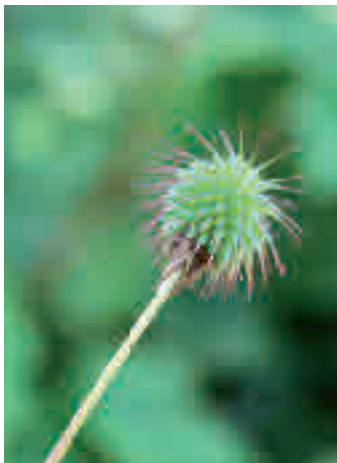
Stenbär har trefingrade blad och röda bär.

Nejlikrot

Geum urbanum

Nejlikrot förekommer på näringsrik mark i södra och mellersta Sverige och är vanlig både i lövskogar och skogsbryn, men även på olika öppna marker. Det är en mjukt hårig ört med parflikiga basalblad och treflikade eller trefingrade stjälkblad. Stiplerna är fliktandade och en till tre centimeter långa.

Höjd: 30 - 70 cm
Blommar: Juni - augusti

De gula blommorna är ganska små men får ändå många avlångt äggformade frukter som har en lång krokuddig näbb, och som lätt fastnar på päls och kläder.

Stjälkbladen har stora stipler.

Basalblad.

Bladen är karakteristiskt trefingrade, med ovala sågkantade småblad.

Smultron

Fragaria vesca

Smultron är vanligt förekommande i glesa skogar, skogsbryn, ängar och hagar över hela landet. Den förekommer i regel inte i bokskogar som är för mörka för den, men trivs bra i ek- och björkskogar.

Höjd: 5 - 20 cm
Blommar: Maj - juli

De vita blommorna utvecklas till aromatiska, välsmakande bär, som egentligen är den uppsvällda blomaxeln med de små nötterna sittandes på ytan.

Häckvicker

Vicia sepium

Häckvicker förekommer i stora delar av landet i ljusöppna skogar, skogsbryn, ängar och hagar. Med hjälp av ett grenigt klänge klättrar den ofta på andra arter.

Höjd: 30 - 60 cm
Blommar: Juni - augusti

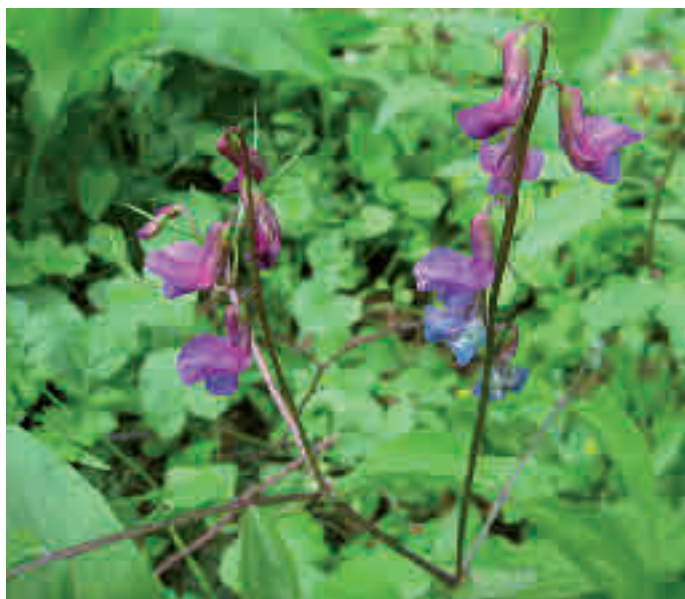

Bladen har flera par småblad som är utdraget äggrunda med en tvär spets. De vanligen ljusvioletta blommorna sitter i fåblommiga kortskaftade klasar.

Vårärt

Lathyrus vernus

Vårärt är en vacker blomma som växer i artrika, gärna kalkpåverkade lundar i södra och mellersta Sverige. Stjälken är kantig men har inga vingkanter. Vårärt liknar gökärt men den senare har plattad stjälk med

Blomfärgen skiftar från röd över violett till blå.

Höjd: 20 - 40 cm
Blommar: Maj - juni

vingkanter och smalare grågröna småblad. Vippärt har grenig stjälk, samt blad med fyra till sju par elliptiska småblad.

Bladen har två till fyra par småblad utan klänge, med klargröna och blanka, utdraget spetsiga småblad.

Gökärt

Lathyrus linifolius

Gökärt är vanlig i södra halvan av landet och växer i ljusa lövskogar samt i ängs- och hagmarker. Gökärt har plattad och vingkantad stjälk med grågröna blad och två till fyra par av småblad. Småbladen är långsmala med en kort udd. Blommorna utvecklas till kala och svarta fruktbaljor. Gökärt kan vid första anblick likna vårärt, men den senare har inte vingkantad stjälk och mer klargröna, större, breda och långspetsade småblad.

Höjd: 15 - 35 cm
Blommar: Maj - juni

Gökärtens blad är grågröna och blommorna rosa till blåviolettera. Blommorna är ätliga och välsmakande.

Harsyra

Oxalis acetosella

Harsyra är en av våra vanligaste skogsväxter och förekommer i många skogstyper, inklusive flertalet typer av ädellövskog. Harsyran börjar blomma lite senare än vitsippa men kan liksom denna bilda stora vita mattor från slutet av april och in i juni. Den känns även lätt igen på sina tunna klöverlika blad och sin syrliga smak.

Höjd: 5 - 10 cm
Blommar: April - juni

Harsyra växer ofta på basen av trädstammar och på liggande död ved.

Kronbladen är tunna och vita med röda ådror, ibland ser man även rosa eller violetta blommor.

Midsommarblomster

Geranium sylvaticum

Midsommarblomster, eller skogsnäva, är vanlig i fuktiga, örtrika skogar och ängsmarker i hela landet, förutom i södra Götaland där den förekommer mer sparsamt. Både stjälken och de handflikiga stora bladen är dunhåriga. Även blommorna är ganska stora och sitter parvis i knippen.

Höjd: 15 - 80 cm
Blommar: Maj - Juli

Bladen är stora och handflikiga.

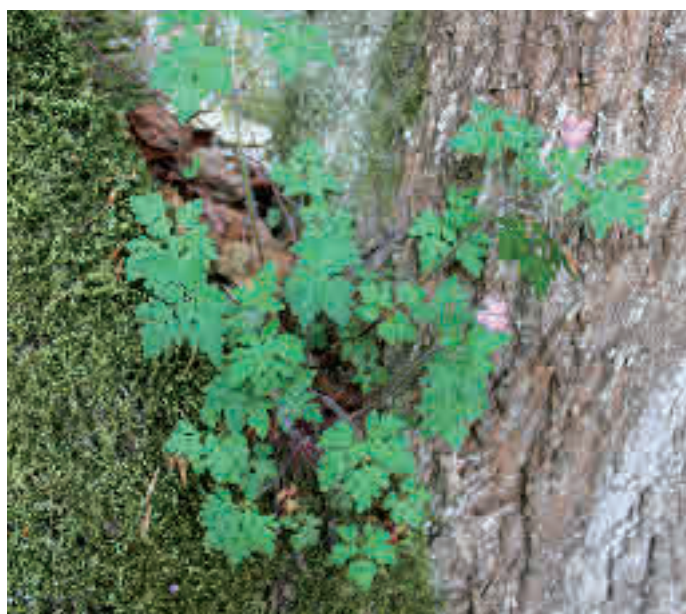
Kronbladen skiftar oftast i violetta färgtoner men kan ibland vara vita.

Stinknäva

Geranium robertianum

Stinknäva är en ettårig art som är vanlig i södra och mellersta Sverige där den växer främst i lundar och på annan skuggig näringsrik, ofta ganska stenig mark. Stinknäva är lätt att känna igen på sin oangene näma lukt tillsammans med sina rosa blommor och håriga blad.

Höjd: 15 - 40 cm
Blommar: Maj - september

Stinknäva har rosaröda blommor och tunna, håriga, ljusgröna blad med tre till fem flikar.

Skogsbingel

Mercurialis perennis

Höjd: 15 - 40 cm
Blommar: April - maj

Skogsbingel kan bilda stora bestånd i kalkpåverkade skuggiga ädellövskogar. Den har varit den dominerande arten i många alm-asklundar innan dessa slogs ut av först almsjukan och slutligen askskottsjukan. Idag är den fortfarande vanlig i näringsrika boksko-

gar och ek-hassellundar. Bladen är glest håriga och spetsigt ovala med tandade kanter. Skogsbingel är tvåbyggare; hanplantorna har glesa mångblommiga ax som sitter på skaft från bladvecken. Honplantorna har ensamma kortskaftade blommor.

Skogsbingel skjuter skott tidigt på våren och är grön en bra bit in på hösten.

Blommande hanblommor.

Honplantor med frukter.

Springkorn

Impatiens noli-tangere

Höjd: 30 - 80 cm
Blommar: Juli - september

Springkorn är ganska sällsynt men kan bilda stora bestånd på sina växtplatser. Den kräver hög luftfuktighet och förekommer i näringsrik fuktig lövskog, gärna längs mindre vattendrag. Hela plantan är ömtålig med tunna blad med trubbsågade kanter. Frukten öppnar sig explosionsartat och slungar iväg

fröna, liksom hos de andra arterna i släktet balsaminer. Springkorn kan förväxlas med den från Asien inkomna släktingen blekbalsamin, som den ibland växer tillsammans med, men den senare har små blekgula blommor med rak sporre, samt blad med mer skarpsågade kanter.

Springkorn till vänster och blekbalsamin till höger.

De stora blommorna är lätta att känna igen med sin klargula färg, små ljusbruna fläckar och en lång krökt sporre.

Blekbalsamin

Impatiens parviflora

Höjd: 30 - 60 cm

Blommar: Juli - september

Blekbalsamin: Andelen invasiva införda arter i syd-svensk ädellövskog är fortfarande låg, förmodligen därför att få inkomna arter är skuggtåliga. Blekbalsamin är den vanligaste införda arten idag. Den tål ganska djup skugga och förekommer i många skogar

på relativt fuktiga, medelrika och rika jordar. Arten kan bilda stora bestånd men verkar inte ha en tydlig negativ effekt på andra arter. Möjligtvis kan springkorn, blekbalsaminens inhemska släkting, trängas tillbaka på lokaler där båda förekommer.

Blommorna är blekare och mindre än hos springkorn.

Blekbalsamin kan bilda stora bestånd i skuggiga ädellövskogar.

Jättebalsamin

Impatiens glandulifera

Jättebalsamin är den tredje arten i släktet Balsaminer som förekommer i Sverige. Liksom blekbalsamin är den införd från Centralasiens bergstrakter. Alla tre arter är ettåriga, men jättebalsamin kan ändå växa till en höjd av 2.5 meter under en växtsäsong! Jättebalsamin är inte lika skuggtålig som blekbalsamin, men kan bli ett dominerande inslag i fältskiktet, särskilt i ljusöppna lövskogar längs vattendrag. Vill man minska bestånden av jättebalsamin bör man slå dem innan frösättningen.

Höjd: 50 - 250 cm

Blommar: Juli - september

Ekplantering som domineras av jättebalsamin som rymt från en angränsande trädgård.

Jättebalsamin har stora vitrosa blommor och blir ofta högre än två meter.

Skogsviol

Viola riviniana

Skogsviol är den vanligaste violen i ädellövskogen och förekommer även i andra örtrika skogar till ganska långt upp i Norrland. Bladen är hjärtlika med grunt naggad kant. Blommorna är ljus violettblå med något överlappande kronblad och en vitaktig sporre. Skogsviol är mycket lik lundviol, men den senare har mörkt lila sporre.

Höjd: 5 - 25 cm
Blommar: April - juni

Skogsviol har en vit sporre och foderbladen har tydliga bihang.

Blommorna är ljus violettblå och bladen hjärtlika.

Lundviol

Viola reichenbachiana

Lundviol är betydligt mer sällsynt än skogsviol och förekommer främst i örtrika ädellövskogar i Götaland.

Höjd: 5 - 15 cm
Blommar: April - juni

Lundviol har en violett sporre och foderbladen har ett otydligt bihang.

Lundviol är mycket lik skogsviol.

Underviol

Viola mirabilis

Höjd: 10 - 25 cm
Blommar: April - maj

Underviol växer i kalkrika ädellövskogar och ängsbarrskogar. Som flera andra kalkgynnade lundväxter är den vanligare i landets östra delar där ett torrare klimat fördröjer försurningsprocessen jämfört med de mer nederbördsrika västra landsdelarna. Underviolens blad är brett hjärtlika och betydligt större än

skogs- och lundviolens. Till skillnad från dessa har underviolens också ensidigt håriga bladskäft. Blommorna är blekvioletta med vitaktig sporre. Under sommaren bildas små självbefruktande blommor som inte öppnar sig.

Underviolens känns igen på sina stora och brett hjärtlika blad.

Stor häxört

Circaea lutetiana

Stor häxört är ganska vanlig på fuktig, näringsrik mark i skånska ädellövskogar där den kan bilda större bestånd, men förekommer här och var även i andra landskap i sydvästra Sverige. Stor häxört har en liten släkting, dvärghäxört, som, förutom att den är betydligt mindre, har mer vasstandade blad med vingade bladskäft. Den förekommer i regel inte i ädellövskog utan i sumpskogar. Hybriden mellan de båda arterna kallas mellanhäxört. Innan blomningen kan stor häxört på försommaren likna lundarv, men har en böjlig stjälk i motsats till lundarvens spröda och bräckliga.

Höjd: 15 - 50 cm
Blommar: Juli - augusti

Den klubblika frukten är krokig och sprids med däggdjur.

Bladen är motsatta, stora men tunna och lätt naggade i kanten.

Mellanhäxört

Circaea x intermedia

Mellanhäxört är en hybrid mellan stor häxört och dvärghäxört. Till utseende och storlek ligger den också mellan föräldraarterna. Liksom dvärghäxört har den vasstandade blad, och liksom stor häxört är bladskaften ej vingade. Den förekommer sällsynt i södra Sverige i fuktiga al- och askskogar, gärna längs mindre vattendrag.

Höjd: 10 - 30 cm

Blommar: Juli - augusti

Mellanhäxört har, till skillnad från stor häxört, vasstandade blad.

Mjölke

Chamaenerion angustifolium

Mjölke är allmän i hela landet och växer gärna i glesa skogar, på hyggen, i välgkanter och bryn. De avlånga bladen sitter strödda på den kala stjälken. Frökapslarna innehåller stora mängder små frön som med sina långa tunna fröhår lätt sprids med vinden. Mjölke är lätt att känna igen då övriga dunörter har motsatta blad och blommor med likstora kronblad.

Höjd: 30 - 150 cm

Blommar: Juli - augusti

De rosaröda blommorna har något olikstora kronblad och sitter samlade i en lång toppställd klase.

Bergdunört

Epilobium montanum

Bergdunört är vanlig i näringsrika skogar men även på öppna och störda platser i södra och mellersta Sverige. Fruktkapslarna har både tilltryckta och utspärrade hår. Bergdunört liknar backdunört men den senare är mindre och har endast tilltryckt behåring på fruktkapslarna.

Höjd: 20 - 60 cm

Blommar: Juni - augusti

De rosa blommorna är ungefär en cm breda och har lätt urnupna kronblad.

Bladen sitter motsatta på den upprätta stjälken och är spetsigt äggformade med vasst tandad kant och något hjärtlik bas.

Sårläka

Sanicula europaea

Sårläka är kalkgynnad och förekommer i artrika ängslövskogar upp till Dalälven, ofta tillsammans med blåsippa även om den är betydligt mer sällsynt. Liksom blåsippan känns den lätt igen på sina

Höjd: 20 - 60 cm

Blommar: Maj - juli

mörkgröna, läderartade blad. Frukten är täckt av krokuddiga taggar och sprids därför lätt med passerande däggdjur.

De vita blommorna sitter i små rundade småflockar.

Bladen sitter i en basal rosett och är djupt handflikiga, sågkantade och blanka.

Kirskål

Aegopodium podagraria

Höjd: 30 - 100 cm
Blommar: Juni - augusti

Kirskål är ett av våra vanligaste och mest besvärliga trädgårdsogräs men förekommer också ofta i näringsrika lövskogar, där den kan bilda stora bestånd. Den kala stjälken utgår från smala krypande och rikt förgrenade jordstammar. Bladen är långskaftade, en

eller två gånger trefingrade och har breda spetsiga småblad som har tandad kant och oftast snett hjärtlik bas. De små vita blommorna sitter samlade i flockar. Kirskål är ganska lätt att känna igen på formen av sina blad.

Kirskål kan bilda stora bestånd i näringsrik, något ljusöppen ädellövskog.

Kirskål har stora breda blad.

Ljung

Calluna vulgaris

Ljung är vanlig i ljusöppna skogar i Sverige men förekommer inte i slutna ädellövskogar utan enbart i igenväxningsfasen på torr och mager mark.

Höjd: 10 - 75 cm
Blommar: Juli - september

Ljung känns lätt igen på sina små barrlika blad och rosa blommor i långa klasar.

Blåbär

Vaccinium myrtillus

Blåbär är den vanligaste kärlväxtarten i Sveriges skogar och förekommer i nästan 9 av 10 av riksskogstaxeringens provytor på skogsmark. I ädellövskogen är den dock inte lika vanlig och växer främst i hedekskog och i något glesa hedbokskogar. Bladen är inte läderartade som hos lingon utan tunna och spetsiga med fint sågad kant. Blåbär förväxlas ibland med odon men den senare har gråbruna, runda grenar och blågröna blad som har hela kanter och är runda i spetsen.

Höjd: 15 - 45 cm
Blommar: Maj - juli

Blåbär är ett lövfällande ris med kantiga vintergröna grenar, som gör det lätt att känna igen även på vintern.

Lingon

Vaccinium vitis-idaea

Lingon är näst efter blåbär den vanligaste arten i svenska skogar, men är ännu mer sällsynt i ädellövskogen, där den bara förekommer i de allra magraste hedekskogarna. Den kan förväxlas med mjölon som dock inte växer i ädellövskog.

Höjd: 5 - 30 cm
Blommar: Maj - juni

Lingon känns lätt igen på sina vintergröna läderartade blad och röda bär.

Blommorna är klockformade och sitter i klasar.

Lundviva

Primula elatior

Höjd: 10 - 30 cm
Blommar: April - maj

Lundviva växer vilt endast i ädellövskogarna runt Övedskloster i centrala Skåne, men kan även påträffas förvildad här och var. Den växer på ganska fuktig, kalkrik mark i artrik bok- och blandädellövskog, och förekommer i liknande miljöer på många platser i Danmark. Bladen är elliptiska till ovala och jämnt

avsmalnande mot basen. Blommorna är blekgula utan mörkare fläckar. Lundviva kan förväxlas med gullviva, som kan förekomma i glesa ädellövskogar, men den senare har blad som är tvärt avskurna vid basen och kraftigt gula blommor med fem orangefärgade fläckar.

Lundvivans blad sitter i en basal rosett.

Lundviva (vänster) har blekgula blommor medan gullvivans (höger) är kraftigt gula med fem orangefärgade fläckar.

Skogslysing

Lysimachia nemorum

Höjd: 10 - 40 cm
Blommar: Juni - juni

Skogslysing förekommer nästan enbart i södra Skåne, där den växer i näringsrik lövskog på fuktig, källpåverkad mark. Den har en nedliggande stjälk med motsatta blad och gula blommor. Bladen är kort skaftade, spetsigt äggrunda och tunna. Blommorna

sitter ensamma på långa, tunna skaft från bladvecken och har gul och djupt femflikad krona. Frukten är en rund sprickkapsel. I släktet lysingar har även penningblad en liggande stjälk, men den har trubbiga blad och större blommor.

Blomman har fem gula kronblad och sitter på ett långt skaft.

Skogslysing är sällsynt men kan vara beståndsbildande på sina växtplatser.

Skogsstjärna

Lysimachia europaea

Skogsstjärna är en av våra vanligaste skogsarter och förekommer i hela landet, även om den är lite mer sällsynt i kalkrika trakter. Den växer främst i barrskogar men förekommer även i magra lövskogar.

Höjd: 5 - 20 cm
Blommar: Maj - juli

Skogsstjärna känns igen på de omvänt äggrunda, olikstora bladen och de vackra vita blommorna med sina sju kronblad.

Myskmadra

Galium odoratum

Myskmadran (myska) är vanlig i Skånes ängsbokskogar men förekommer även i andra näringsrika, väl-dränerade skogar i södra Sverige. Med hjälp av en krypande jordstam bildar den ofta stora bestånd. Frukterna är djurspridda då de har långa krokar som lätt fastnar i päls. Torkad myskmadra har en stark doft av kumarin och används på kontinenten som krydda i vinbål.

Höjd: 10 - 30 cm
Blommar: Juni - juni

De ljusgröna bladen sitter i kransar om (6-) 8 på stjälken som avslutas av knippen med blommor med fyra små vita kronblad.

Bladen förblir gröna under höst och vinter.

Snärjmåra

Galium aparine

Snärjmåra förekommer allmänt från Skåne till Uppland. Den förekommer ofta tillsammans med brännässla i näringsrika glesa skogar och annan näringsrik mark. Snärjmåra har veka men snabbt växande stjälkar som kan klättra på och växa över andra arter i fältskiktet med hjälp av sina krokhår på stjälkar och blad. Stjälkarna är fyrkantiga och grova, men ganska veka och bryts lätt. De lansettlika bladen sitter i kran-sar med åtta blad i varje krans. De små vita blommorna sitter i bladvecken. De runda frukterna har krokhår och fastnar mycket lätt på päls och kläder.

Höjd: 30 - 120 cm
Blommar: Juni - september

Snärjmåra som växer över kirskalet

Snärjmåra växer snabbt men vissnar relativt tidigt på hösten

Lungört

Pulmonaria obscura

Lungört börjar blomma ganska tidigt på våren med trattlika kronblad som skiftar vackert i färg från röd över violett till blå. De stora strävvhåriga rosettbladen utvecklas senare än blommorna. Lungört är kalkgynnad och förekommer i artrika blandadellövskogar.

Höjd: 10 - 30 cm
Blommar: April - maj

Blommorna sitter i små knippen och foderbladen är håriga.

Stjälkbladen är kortskaftade och strävvhåriga.

Fläcklungört

Pulmonaria officinalis

Fläcklungört är mycket lik lungört men har vitfläckiga blad. Den är betydligt mer sällsynt än lungört och förekommer enbart i Skåne, där den växer i ädellövskogar, gärna på något torrare mark än lungört.

Höjd: 10 - 30 cm
Blommar: April - maj

Rosettbladen har tydliga vita fläckar.

Toppdån

Galeopsis bifida

Toppdån och **pipdån** är vanliga på kulturlandskapsmark, och dyker ofta upp efter avverkningar i ädellövskog. De har motsatta, grovtandade blad och tvåläppiga blommor. Stjälken är fyrkantig, uppsvälld

Höjd: 20 - 60 cm
Blommar: Juli - september

Hos toppdån är mittfliken på blommans underläpp lång smal, konvex, urnupen, och de mörkare röda mönstren sträcker sig oftast ända ner till kanten.

Pipdån

Galeopsis tetrahit

under lederna och styvt hårig. Den tvåläppiga blomkronan har en kronpip som är lika lång som fodret. Blommorna är rödaktiga eller vita.

Höjd: 20 - 70 cm
Blommar: Juli - september

Pipdån skiljs från toppdån genom att underläppens mittflik är platt, fyrkantig, med tvär eller rundad kant och de mörkröda mönstringarna slutar högt upp.

Gulplister

Lamiastrum galeobdolon

Gulplister är en karaktärsväxt för de skånska ängslövskogarna men är mycket sällsynt utanför Skåne. Med sina gula blommor och vintergröna, ibland lite silverfläckiga blad kan den knappast förväxlas med andra arter. Det finns dock en odlad och ibland förvildad underart, praktgulplister, vars blad är mycket mer vitbrokiga än den vilda gulplisters.

Höjd: 15 - 40 cm
Blommar: Maj - juni

Gulplister bildar stora bestånd med hjälp av långa utlöpare.

Blommorna har en hjälmformad överläpp och sitter i kransar.

Stinksyska

Stachys sylvatica

Stinksyska är en i gruppen av sent blommande högrörter i näringsrika, fuktiga ädellövskogar. Den växer i mindre bestånd både inne i skogen och i skogsbrynen. Stinksyska känns lätt igen på att den luktar riktigt illa och på sina stora håriga blad.

Höjd: 30 - 100 cm
Blommar: Juni - augusti

Blommorna är mörkvioletta och sitter samlade i stjälkens topp och i de övre bladvecken. Kronans underläpp har vita teckningar.

Jordreva

Glechoma hederacea

Jordreva är vanlig i södra och mellersta Sverige och växer både i fuktiga näringsrika lövskogar och på öppnare marker som vägkanter och bryn. Stjälkarna är nedliggande med blommor i kransar i bladvecken. Blommorna är oftast violettblå med en kluven, platt överläpp och en treflikad underläpp med en stor urnupen mittflik. Bladen kan likna gulplisters men saknar helt vita fläckar.

Höjd: 5 - 15 cm
Blommar: April - juni

Jordrevans skaftade blad har en karakteristisk rundad till njurlik bladskiva med naggad kant.

Flenört

Scrophularia nodosa

Flenört är en högväxt och illaluktande art som är ganska vanlig i södra Sveriges skogar, men den förekommer i regel endast i spridda exemplar. Stjälken är fyrkantig och de motsatt sittande bladen är spetsigt äggrunda med grovt och ojämnt sågad kant.

Höjd: 30 - 100 cm
Blommar: Juni - augusti

Flenört har stora, motsatt sittande stjälkblad.

Flenört känns ganska lätt igen på sina blommor som har en stor brunröd överläpp och sitter i toppställda klasar.

Skogsveronika

Veronica montana

Skogsveronika är en sällsynt lundväxt som främst förekommer i näringsrika bok- och blandädellövskogar i Skåne, samt på några ställen i Halland och på Öland. Dess utseende påminner om den mycket vanligare teveronikan

Höjd: 10 - 40 cm
Blommar: Maj - juni

Skogsveronika blommar på försommaren.

Skogsveronikan (vänster) har blekvioletta blommor medan teveronikans är djupblåa (höger).

Skogsveronikans stjälk (vänster) är tätt vithårig runt om medan håren på teveronikans stjälk (höger) sitter i två tydliga längsgående rader.

Teveronika

Veronica chamaedrys

Teveronika är vanlig i glesa lövskogar och gräsmarker i södra och mellersta Sverige. Den känns igen på sina djupblå blommor som har mörka ådror och en vit mynning, samt på de två längsgående hårraderna på stälken. De motsatta bladen är äggrunda med grovt sågad kant.

Höjd: 5 - 35 cm
Blommar: Maj - augusti

Teveronikans stjälk mörknar under sommaren.

Teveronikans blommor är vackert blåa.

Ärenpris *Veronica officinalis*

Ärenpris är lika vanlig som teveronika men förekommer i regel på magrare och torrare marker, både i skogen och på öppen mark. Blommorna är blekt blåviolettera och mindre än teveronikans.

Höjd: 10 - 30 cm
Blommar: Juni - augusti

Ärenpris har nedliggande stjälkar med äggrunda, sågade och styvhåriga blad.

Ängskovall *Melampyrum pratense*

Kovaller är ettåriga örter som parasiterar på rötterna av olika gräsarter. Ängskovall är den vanligaste arten och förekommer i skogar och hedar över hela landet. Den har långsmala motsatta blad och de ljusgula

Höjd: 10 - 40 cm
Blommar: Juni - augusti

Ängskovall har lång, utdragen kronpip och rak underläpp.

Skogskovall *Melampyrum sylvaticum*

la blommorna sitter i bladvecken. Ängskovall kan förväxlas med skogskovall. Skogskovall är vanlig i barrskogar i hela landet men växer inte lika ofta i ädellövskogen som ängskovall.

Höjd: 10 - 30 cm
Blommar: Juni - augusti

Skogskovall har kort kronpip och nedböjd underläpp.

Natt och dag

Melampyrum nemorosum

Natt och dag eller lundkovall är en vacker art som lätt känns igen på sina blåviolettera stödblåd. Blommorna är gula och har en rödaktig kronpip. Natt och dag förekommer i Östersjölandskapen och växer i glesa skogar, lövängar och skogsbryn.

Höjd: 15 - 50 cm
Blommar: Juni- augusti

Natt och dag har vackert blåviolettera stödblåd och rödgula blommor.

Vätteros

Lathraea squamaria

Vätteros saknar klorofyll och parasiterar på olika lövträd och buskars rötter, särskilt hassel, klibbal och asp. Man kan hitta denna karakteristiska art med sina rosa till lila blommor på våren nära sina värdarter stammar. Den förekommer på näringsrik mulljord i hela ädellövskogens utbredningsområde.

Höjd: 10 - 20 cm
Blommar: April - maj

Vätteros kan bilda små bestånd vid sina värdträd.

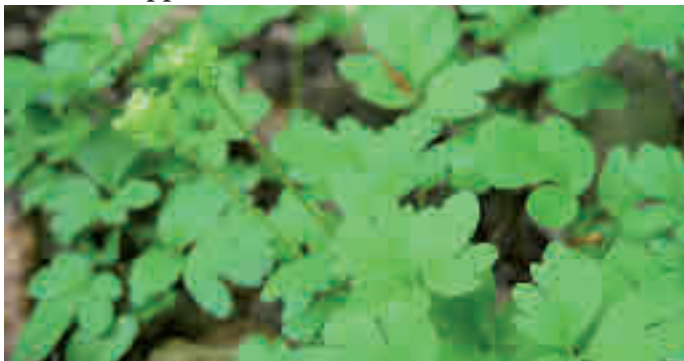

Blommorna är lilarsa med vit underläpp.

Desmeknopp

Adoxa moschatellina

Desmeknopp är en liten och säregen vårbloomma som med hjälp av sin jordstam kan bilda bestånd som täcker flera kvadratmeter i näringsrika lövskogar. De fem grönaktiga blommorna sitter samlade i ett karaktéristiskt toppställt huvud. Den är lätt att förbise men

Blommorna sitter i ett litet tärningsformat huvud.

Hässleklocka

Campanula latifolia

Hässleklocka är den största av våra blåklockor och växer i fuktiga och kalkpåverkade lövskogar. Den har en kal stjälk med stora, brett lansettlika blad med vingade bladskaft. De stora violetta blommorna sitter i toppställda, allsidiga klasar. Vitblommiga former förekommer sällsynt. Arten liknar på håll nässelklocka, som dock är tydligt styvhårig och har en skarpt kantig stjälk, samt bredare hjärtformiga basalblad.

Höjd: 50 - 120 cm
Blommar: Juli - augusti

Blommorna sitter i stora klasar. De äts gärna av rådjur varför man ofta ser exemplar med avbitna blomklas.

med lite övning lär man sig snart att skilja vegetativa plantor med sina grågröna blad från andra arter med liknande bladform, till exempel smånunneört eller små exemplar av vitsippa.

Höjd: 5 - 15 cm
Blommar: April - maj

Bladen är treflikiga och mattgröna.

Hässleklocka är en ståtlig högrört.

Nässelklocka

Campanula trachelium

Nässelklocka växer i fuktiga näringsrika lundar, lövängar och skogsbryn, men kan ibland också förekomma i öppna gräs- och kulturmarker. Stjälken är skarpt kantig och glest styvhårig. De översta bladen är avlånga och saknar hässleklockans vingkantade skaft.

Höjd: 40 - 100 cm

Blommar: Juli - augusti

Nässelklockans nedre blad är ofta tydligt hjärtformade och mer grovtandade än hässleklockans.

De stora violetta blommorna sitter i toppställda klasar med styvhåriga foderflikar.

Skogssallat

Lactuca muralis

Skogssallat förekommer i södra halvan av landet på stenig men näringsrik skogsmark samt även i trädgårdar och andra öppna marker. Den har kala, djupt parflikiga blad och blekgula blomkorgar. De nedre bladen är vingskaftade medan de övre är stjälkomfattande.

Höjd: 30 - 90 cm

Blommar: Juli - augusti

Blomkorgarna sitter i en gles ställning.

Skogssallat känns igen på att bladen har en stor trekantig ändflik.

Vitskråp

Petasites albus

Höjd: 30 - 50 cm
Blommar: Mars - april

Vitskråp förekommer bara i Skåne där den växer på fuktig kalkrik mark i ädellövskog, gärna i små översilningskärr i bokskogar, där den är beståndsbildande. Korgarna med sina vita blommor sitter i

en huvudlik klase. Vitskråp är lätt att känna igen på sina vita blommor och runda grovtandade blad med vitfildad undersida. På håll kan bladen dock likna både hästhov och pestskråp.

Bladen är stora njurlikt rundade med hjärtlik bas, grovt dubbelsågad kant och vitfildad undersida.

Vitskråp blommar tidigt på våren innan bladen utvecklas.

Stort bestånd av blommande vitskråp i ett skogskärr i Skåne.

Ormbär

Paris quadrifolia

Ormbär är den enda vildväxande arten ur familjen trebladsväxter i Sverige. Till skillnad från sina släktingar har den dock oftast fyra blad i sin bladkrans. Den är lätt att känna igen och går knappast att förväxla med andra arter. Ormbär förekommer i fuktiga ädellövskogar men finns även över hela landet i andra skogar på näringsrik mark.

Höjd: 10 - 35 cm
Blommar: Maj - juni

Blomman har ett purpurrött fruktämne och åtta gulgröna ståndare.

Fruktämnet utvecklas till ett daggigt mörkblått och giftigt bär.

Liljekonvalj

Convallaria majalis

Liljekonvalj är en mycket omtyckt skogsblomma och kan bilda stora bestånd i lövskogar på väl-dränerad mark i stora delar av landet. Den växer bra på både kalkrik och kalkfattig mark och är lätt att känna igen på sina blad och blommor. Blommorna är mycket väldoftande och utvecklas så småningom till röda bär som, liksom hela växten, är giftiga.

Höjd: 10 - 25 cm
Blommar: Maj - juni

De vita blommorna liknar små klockor.

De stora bladen sitter oftast i par.

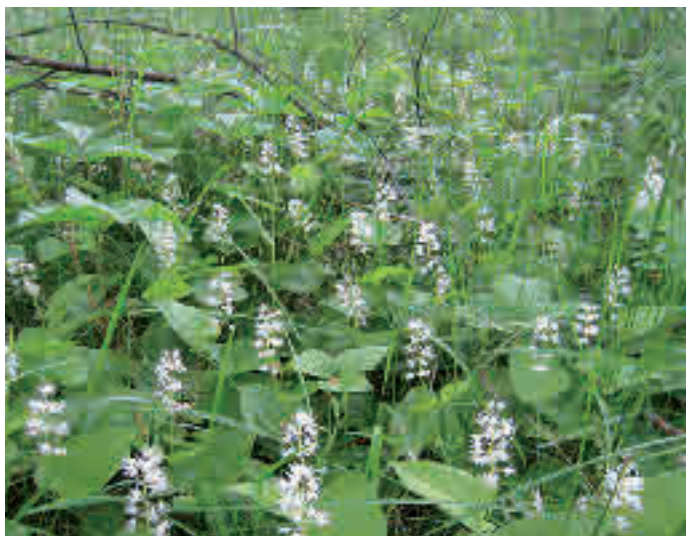
Ekorrbär

Maianthemum bifolium

Höjd: 5 - 20 cm
Blommar: Maj - juni

Ekorrbär är lätt att känna igen på sina karakteristiska blommor och blad. Liksom hos liljekonvalj är de mogna bären röda och hela växten är giftig. Den kan bilda stora bestånd och förekommer ofta tillsammans med liljekonvalj. Den växer dock i genomsnitt på nå-

got magrare marker än sin större släkting. Ekorrbär tillhör våra vanligaste skogsväxter och förekommer förutom i ädellövskogar även i många andra skogstyper.

Blommorna är vita, väldoftande och sitter i klasar.

Ekorrbär känns igen på sina utdraget hjärtlika blad.

Storrams

Polygonatum multiflorum

Storrams är en karakteristisk lundväxt som förekommer i näringsrika ädellövskogar i södra Sverige. Storrams är ganska lik getrams, men den senare växer på torrare och öppnare marker, har bland annat en kantig stjälk och oftast bara en blomma i varje bladveck.

Höjd: 30 - 80 cm
Blommar: Maj - juni

Storrams har en bågformad, rund stjälk med ovala blad.

De tubformade grönvita blommorna sitter flera tillsammans på långa skaft från bladvecken och utvecklas till blåsvarta bär.

Kransrams

Polygonatum verticillatum

Kransrams har till skillnad från de flesta andra lundväxter en utpräglad västlig utbredning i Sverige och saknas i Östersjölandskapen. Den växer i relativt näringsrika skogar och lundar, ibland tillsammans med sin släkting storrams.

Höjd: 25 - 90 cm
Blommar: Juni - juli

Stjälken är mer upprätt än hos storrams och har långsmala, kransställda blad.

De tubformade grönvita blommorna liknar dem hos storrams men utvecklas till röda bär.

Ramslök

Allium ursinum

Ramslök blommar i maj och början på juni men dess stora blad börjar täcka marken redan ganska tidigt i april. Den förekommer endast på de näringsrikaste markerna i fuktiga ädellövskogar. Bladen smakar vitlök och kan användas som mat- och salladskrydda. Under varma dagar kan hela skogen dofta lök.

Höjd: 15 - 40 cm
Blommar: Maj - juni

Ramslök bildar ofta stora bestånd.

Kombinationen av de vita blomställningarna och de breda bladen gör ramslök lätt att känna igen.

Vårlök

Gagea lutea

Vårlök börjar ofta blomma lite innan vit- och gulsippan på våren. Den växer på liknande ställen som svalört, helst på ganska fuktig, näringsrik mulljord. Liksom svalört trivs den bra i rika ädellövlundar men förekommer även i trädgårdar och parker.

Höjd: 10 - 20 cm
Blommar: April - maj

Vårlök är en av våra tidigaste vårblommor.

Vårlök har breda basalblad.

Lundvårlök

Gagea spathacea

Lundvårlök är inte lika vanlig som vårlök och förekommer främst i Skåne och längs södra Sveriges kuster. Arten sprids enbart vegetativt och sätter inga frön. Den har kanske bildats som en hybrid mellan

Lundvårlök skiljer sig från vanlig vårlök genom att den endast bildar trådsmla basalblad. Kalkbladen är också mer inåtböjda mot spetsen än hos vanlig vårlök.

Höjd: 10 - 20 cm
Blommar: April - maj

andra vårlökar. Lundvårlök förekommer ofta tillsammans med vanlig vårlök på näringsrik och fuktig mark, men är mer bunden till skogsmiljöer. I Skåne kan man även hitta den i ängsbokskogar.

Stödblakens sammanväxta spets är mer långdragen än hos vanlig vårlök.

Skogsknipprot

Epipactis helleborine

Skogsknipprot förekommer främst i kalkpåverkade skogar i södra Sverige. Den är en av våra större orkidéarter och har en finhårig stjälk upptill. Skogsknipprot liknar ingen annan art förutom sin nära släkting kal knipprot som dock är mindre och skiljer sig bland annat genom kal stjälk och mer slutna blommor. Kal knipprot är mycket mer sällsynt än skogsknipprot och förekommer främst i kalkrika skogar i östra Skåne och på Öland.

Höjd: 30 - 80 cm
Blommar: Juli - augusti

Blommorna är grön- eller violettbruna.

Skogsknipprot har en böjd topp som ung.

Den har stora ovala stjälkblad med tydliga bladnerv.

Nästrot

Neottia nidus-avi

Nästrot förekommer sällsynt i löv- och barrskogar i södra Sveriges kalktrakter. Den saknar klorofyll och är blekbrun. Nästrot är den största av de tre svenska

orkidéer som saknar klorofyll och är därför lätt att känna igen. Korallrot och skogsfru är spädare och har färre, glest sittande blommor.

Höjd: 10 - 40 cm
Blommar: Juni - juli

Blommorna är bleka och sitter i täta, axlika klasar.

Nästrot saknar blad, men har stjälkomfattande bladslidor som slutar i små utskott.

Utblommade exemplar står kvar länge som vinterståndare.

Tvåblad

Neottia ovata

Tvåblad förekommer på kalkrik fuktig mark i syd- och mellansvenska skogar och ängsmarker. Tvåblad känns lätt igen på sin storlek och sina gröna blommor. Den andra arten i släktet, spindelblomster är liten och späd, har brunaktiga blommor och förekommer främst i barrskogar.

Höjd: 20 - 60 cm
Blommar: Juni - juli

Stjälken har två stora ovala, oskaftade blad som sitter ganska långt ner.

Blommorna är gulgröna och sitter i långa, axlika klasar.

Grönvit nattviol

Platanthera chlorantha

Grönvit nattviol förekommer på fuktig, näringsrik skogs- och hagmark i södra Sverige. Blommorna är grönaktigt vita och sitter i mångblommiga ax. Kalkbladen är ofta gröna eller gulgröna, speciellt i kan-

Höjd: 25 - 60 cm
Blommar: Juni - juli

terna. Läppen är långsmal och sporren är lång och tunn med en något förtjockad spets. Grönvit nattviol är mycket lik nattviol, men den senare förekommer främst i öppna gräsmarker.

De båda arterna av nattviol skiljs säkrast på pollenfackens läge som hos grönvit nattviol är vinklade med ett tydligt avstånd mellan sig (mitten), medan de hos nattviol (höger) är tätt parallella.

Grönvit nattviol har två, stora, brett ovala blad som sitter långt ner på stjälken, samt ett par små smala stjälkblad.

Sankt Pers nycklar

Orchis mascula

Sankt Pers nycklar förekommer på kalkrik mark på gräsmarker, i ädellövskog och skogsbryn i södra Sverige, särskilt i Skåne, på Öland och Gotland.

Höjd: 15 - 40 cm
Blommar: Maj - juni

Blommorna är rödlila och sitter i mångblommiga ax, blomläppen är vanligen ljusare och har mörka teckningar.

De breda bladen sitter samlade vid basen av stälken och har ofta mörka fläckar.

Vårfryle

Luzula pilosa

Vårfryle är vanlig i hela landet och växer i många olika typer av skogs- och hagmark, särskilt i magra hedskogar. Blommorna sitter ensamma, eller ibland

Vårfryle bildar små tuvor och blommar tidigt på våren.

Höjd: 10 - 25 cm
Blommar: April - maj

två eller tre tillsammans, på långa utspärrade skaft. Fruktkapseln är äggformad och sprids med myror.

Stråbladen är platta, breda och har långa hår i kanterna som gör arten lätt att känna igen.

Skärmstarr

Carex remota

Skärmstarr växer i fuktiga näringsrika lövskogar, ofta i bäckdalar och källdrag, men även i alkärr med rör- ligt grundvatten. Bladen är ljusgröna, långa och smala med blekbruna bladslidor. Axsamlingen är mycket gles med upp till ett tiotal likformiga vitaktiga ax.

Det nedersta axet sitter i vecket av ett mycket långt, bladlikt stödblad, men även de nästföljande axen har långa plattade stödblad. Frukthömmen är blekgröna och har ett kort spröt.

Höjd: 20 - 60 cm
Blommar: Juni - juli

Skärmstarr bildar täta tuvar med många skott.

Skärmstarr är lätt att känna igen på sina blekgröna frukthömmen och långa, utstående stödblad.

Skogsstarr

Carex sylvatica

Skogsstarr är ganska vanlig i sydsvenska ädellövskogar på näringsrik och fuktig mark. Honaxen är glesa med grönaktiga frukthömmen med framåtriktat, utdraget spröt. Skogsstarr är ganska lätt att känna igen på sina breda, slaka blad och de långsmala, gles sittande honaxen som hänger på tunna axskaft.

Höjd: 20 - 70 cm
Blommar: Juni - juli

Axsamlingen består av ett hanax och två eller tre hängande honax, det nedersta med ett långt stödblad.

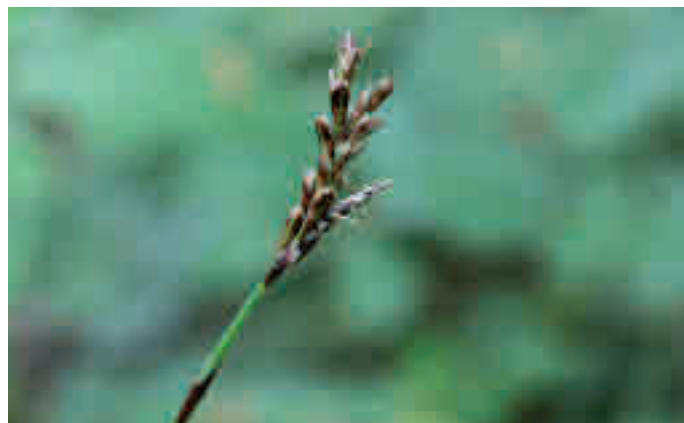
Skogsstarr växer i tuvor med långa, breda och platta bladstrån som har ljusbruna basala bladslidor.

Vispstarr

Carex digitata

Vispstarr är ganska vanlig i friska till torra skogar i södra Sverige, förutom i Skåne där den är mer sällsynt. Den förekommer ofta tillsammans med blåsippa i eklundar. Vispstarr bildar små tuvor; bladen är platta och upp till en halv centimeter breda. Axsamlingen består av ett hanax och två eller tre honax.

Höjd: 15 - 30 cm
Blommar: Maj - juni

Honaxen är uppåtriktade och glesa. Frukthömmena är omvänt finhåriga, ägggrunda med kort näbb.

Vispstarr växer i små tuvor.

Vispstarr har vinröda basala bladslidor.

Pillerstarr

Carex pilulifera

Pillerstarr är vanlig i magra hedskogar i södra och mellersta Sverige. Den är en av de vanligaste arterna i hedbokskogen men växer även på berghällar och torrbackar. Axsamlingen består av ett hanax och ett till tre honax. Honaxen sitter tätt och är ganska små och nästan runda. Stödbliden är kortare än axsamlingen. Frukthömmena är små, runda och täthåriga.

Höjd: 10 - 40 cm
Blommar: Juni - juli

De små, rundade honaxen sitter tätt ihop.

Pillerstarr bildar tuvor med bågböjda, smala och platta blad, och gråaktiga basala bladslidor.

Skogssvingel

Drymochloa sylvatica

Skogssvingel är ett sällsynt lundgräs som har sin nordgräns i Ångermanland. Den växer i ädellöv- och barrskogar med skoglig kontinuitet och trivs bäst på skuggiga, ofta branta och steniga sluttningar med hög luftfuktighet där den kan finnas i stora bestånd. Skogssvingel bildar täta, stora tuvor. Stråna är vid basen omgivna av blekbruna bladslidor utan blads-kivor. Bladen är vintergröna och upp till en och en halv centimeter breda. Vipporna är mestadels ihopdragna med talrika, borstlösa småax. Skogssvingelns stora tuvor påminner om piprör, men bladen hos den senare är mer kortlivade, smalare och ljusare gröna och har dessutom en krans av vita hår mellan bladslida och bladskiva (se sidan 81).

Höjd: 60 - 150 cm
Blommar: Juni - juli

Skogssvingel förekommer ofta i branta sluttningar.

Långsvingel

Schedonorus giganteus

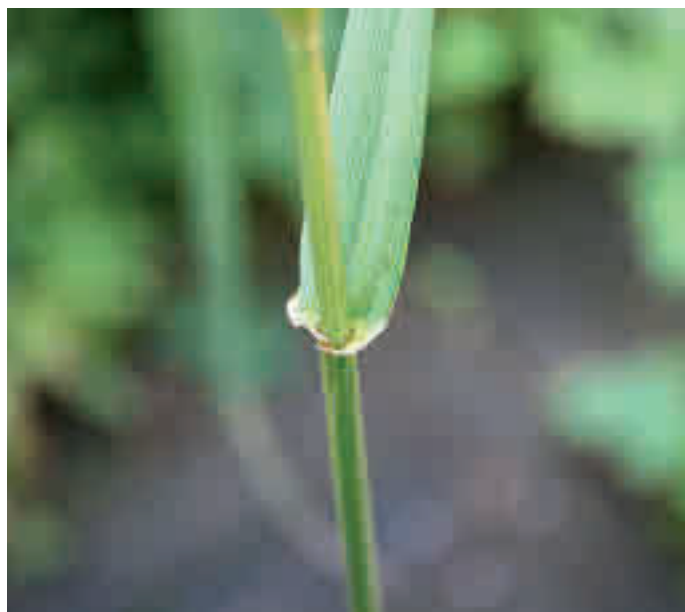
Långsvingel är vanlig i Skåne men förekommer annars mest längs de sydsvenska kusterna och i slättbygder. Den växer på fuktig, näringsrik mark i ängslövskogar, och är åtminstone i Skåne något störningsgynnad då den bildar sina största bestånd i relativt gles skog och längs vägkanter. Långsvingel är storväxt och bildar små lösa tuvor. Vipporna är

Höjd: 50 - 150 cm
Blommar: Juli - september

stora och yviga, med slaka vippgrenar. Ytteragnarna har långa mjuka borst som är lika långa eller längre än småaxet. På håll kan långsvingel likna både hässlebrodd och skugglost, men känns lätt igen på de breda, blankt gröna bladen med sina stora ljusa bladöron.

Långsvingel har yviga vippor.

Stråna har breda, slaka blad med stora karakteristiska bladöron vid basen.

Lundgröe

Poa nemoralis

Lundgröe är ett av våra vanligaste lundgräs och växer i alla typer av ängsskogar på väl-dränerad mark. Lundgröe bildar tuvor och dominerar ofta fältskiktet i något utglesade skogsbestånd i exponerade lägen. Stråna är smala och släta med fem till sju ledstycken.

Höjd: 30 - 80 cm
Blommar: Juni - september

Bladen är två till tre mm breda och ofta vinkelrätt utstående från stråna vilket ger arten sitt typiska utseende.

Vipporna är smala och ganska glesa, med små bleka småax.

Hundäxing

Dactylis glomerata

Hundäxing är mycket vanlig i olika typer av gräs- och kulturmark, men även i något utglesade skogar på måttligt näringsrik mark. Bladen är oftast grågröna och bladslidorna är karakteristiskt ihoptryckta. Vippan är sammansatt av tätt gytttrade småax med de två nedersta vippgrenarna betydligt längre än de

Höjd: 40 - 100 cm
Blommar: Juni - juli

övriga. Småaxen sitter alla infästade med spetsen åt samma håll, vilket gör att vippan är platt på ena sidan och strävbörstig på den andra. På den platta sidan av vippan syns både vippgrenarna och huvudaxeln tydligt. Lundäxing, *Dactylis polygama*, är mycket lik hundäxing och växer främst i skånska ädellövskogar.

Vippans utseende och de ihoptryckta bladen gör att hundäxing är lätt att känna igen.

Lundäxing har smalare småaxsamlingar.

Bergslok

Melica nutans

Höjd: 30 - 60 cm
Blommar: Maj - juli

Bergslok växer i måttligt näringsrika ekskogar, men även i många andra löv- och barrskogar i hela landet. Det är ett av våra vanligaste lundgräs, förutom i Skåne där den inte är lika vanlig som sin släkting lundslok. Bergslok har ganska slaka långspetsade blad med bladslidor som saknar lundsloakens udd vid

Bergslok känns igen på sin ensidiga vippan med runda småax.

bladslidans mynning. Vippan är böjd och ensidig, med ett antal stora rundade småax på korta vippgrenar, som gör att blommande exemplar knappast kan förväxlas med andra gräs. Skärmfjällen är breda, rödbruna, med rund trubbig spets, och något kortare än småaxet.

Lundslok bildar ofta stora bestånd i bokskogen.

Lundslok

Melica uniflora

Lundslok kan bilda stora mattor i ängsbokskogar och är ganska vanlig i Skåne. Den växer även i artrika lundar i Östersjölandskapen och längs västkusten men är sällsynt i inlandet. Lundslok har en gles grenig vippan med stora ensamma småax som gör att man lätt känner igen blommande exemplar. Stråna kan bli upp till fem decimeter höga. Bladen är ljusgröna, platta och ganska slaka. Bladslidorna har en för arten typisk smal tagglik spets som sitter mittemot bladskivan som gör att man säkert kan bestämma även vegetativa exemplar.

Höjd: 25 - 50 cm
Blommar: Maj - juni

Bladslidorna har en smal tagglik spets.

Vippan är gles med stora ensamma småax.

Strävlost

Bromopsis benekenii

Höjd: 70 - 120 cm
Blommar: Juni - juli

Strävlost är ett sällsynt lundgräs som växer i kalk- och näringsrika ädellövskogar i södra Sverige. Strävlost bildar lösa tuvor med högvuxna strån. Bladen är långa, breda och gleshåriga. Bladslidorna är utspärret långhåriga, med undantag av den översta som är kort finhårig. Vipporna är en till två decimeter långa, ensidiga och något slaka, vid mognaden

Mogen vippa av strävlost.

Skugglost

Bromopsis ramosa

Höjd: 80 - 150 cm
Blommar: Juli - augusti

Skugglost är ännu sällsyntare än strävlost och finns bara i Skåne, Östergötland, Uppland, samt på Öland och Gotland. Den växer i kalk- och näringsrika ädellövskogar, ofta något fuktigare än strävlost. Skugglostans lösa tuvor liknar strävlostans men stråna kan bli högre än denna och blommar något senare. Till skillnad från strävlostan är även den översta

med hopdragna vippgrenar som var och en har tre till fem småax. Småaxen är omkring tre centimeter långa. Strävlost liknar skugglost, men den senare har även vid mognaden yvig vippa med utspärrade vippgrenar samt en översta bladslida som är utspärret långhårig.

Den översta bladslidan är korthårig medan övriga är mer långhåriga.

Skugglostan har stora glesa vippor där den nedersta vippgrenen ofta pekar åt motsatt håll än övriga vippan.

Skugglostans översta bladslida har långa hår.

Lundskafting

Brachypodium sylvaticum

Lundskafting är ett ganska sällsynt lundgräs i södra Sveriges ädellövskogar, men kan på sina växtplatser lokalt bilda större bestånd. Detta gäller särskilt på Öland och Gotland då arten är starkt kalkgynnad. Lundskafting bildar täta tuvor med stråna som har håriga leder och breda, ljusgröna, bågformigt överhängande och håriga blad och långhåriga bladslidor. Axen är slakt lutande med fem till tio stora småax som har upp till tio blommor. Lundskafting är ganska lätt att känna igen genom kombinationen av sitt tuvade växtsätt, sina markerade håriga leder och stora oskaftade småax.

Höjd: 30 - 100 cm
Blommar: Juli - augusti

Småaxen är oskaftade och avlånga.

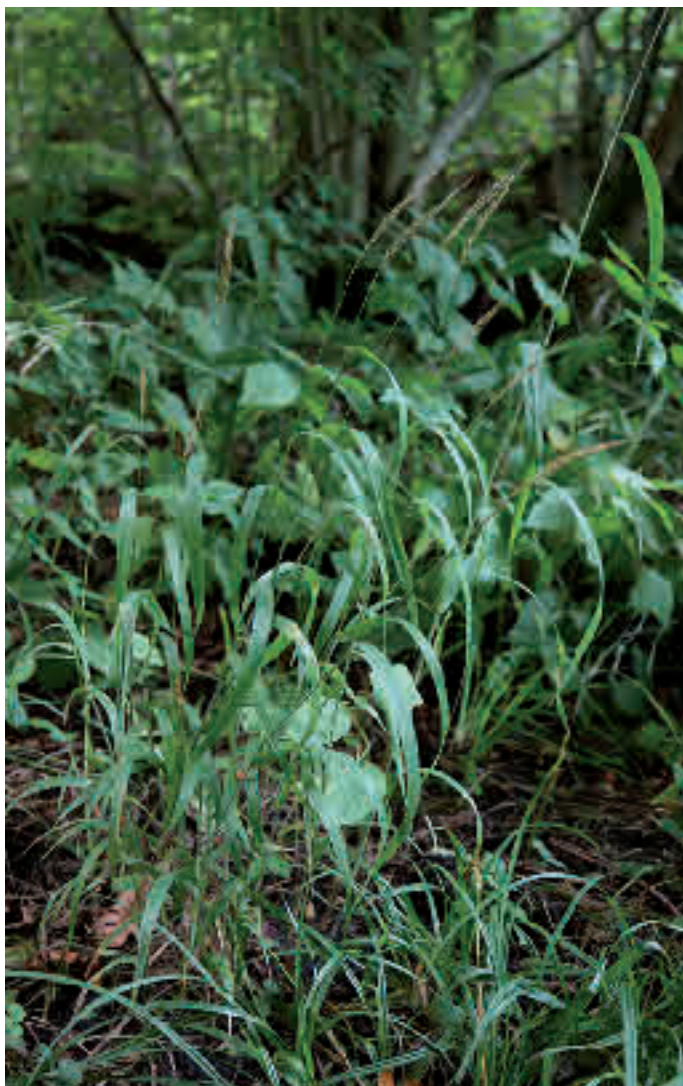

Bladen och axen är tydligt bågformade.

Lundelm

Elymus caninus

Lundelm förekommer i nästan hela landet på fuktig näringsrik mark i både löv- och barrskogar, gärna längs vattendrag. Den bildar små tuvor med upprätta, något finhåriga strån. Bladen är breda, finhåriga och sträva på båda sidorna, bladslidorna är håriga. Axen är långa med mellan tio och tjugo ganska stora småax. Ytteragnarna har ett långt borst som är längre än ytteragnarna, vilket skiljer lundelm från de andra arterna av elmar och från kvickrot.

Lundelm bildar små tuvor.

Höjd: 50 - 120 cm
Blommar: Juni - juli

Axet är långt och tvåsidigt.

Skogskorn

Hordelymus europaeus

Skogskorn är mycket sällsynt och förekommer längs kusten i Östersjölandskapen från Skåne till Gästrikland. Den växer på kalkrik och väl-dränerad mark i ädellövskog och någon gång i ängsgranskog. Skogskorn växer i lösa tuvor och stråna är styvt långhåriga nedtill. Bladen är breda och ganska slaka, sträva och finhåriga. Axet är allsidigt, omkring fem centimeter långt och har vanligen tre oskaftade småax vid varje nod och ett toppställt småax. Skärmfjällen är borstlika med ett par centimeter långa borstuddar, även ytteragnarna har ett par centimeter långa borst. Skogskorn kan på håll förväxlas med lundelm, som dock har tydligt tvåsidigt ax med endast ett småax vid varje nod.

Höjd: 40 - 120 cm
Blommar: Juni - juli

Axet är allsidigt.

Skogskornet har styvhåriga strån och blad och ljusa bladöron.

Tips

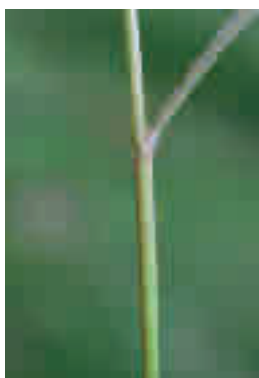
Att skilja mellan ej blommande exemplar av några bredbladiga lundgräs

Strävlösta

Lundskafting

Lundelm

Skogskorn

Övre bladsidan.

Bladsidor.

Skugglösta

Övre bladsidan.

Leder.

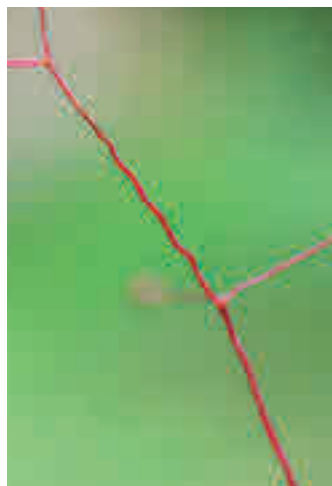

Kruståtel

Avenella flexuosa

Kruståtel är mycket vanlig och beståndsbildande i alla typer av hedskogar. Det är den vanligaste arten i hedbokskogen. Kruståtel är lätt att känna igen på sina blad och de krusiga vippgrenarna. Fårsvingel har också trådsmala blad, men skiljs genom styvare vippor med flerblommiga småax och tuvor av grågröna blad.

Höjd: 30 - 70 cm
Blommar: Juni - juli

Stråna är släta och har vippor med tydligt krusiga vippgrenar.

Marken skimrar i brunrött av kruståtelns blomstrån på många hyggen.

Tuvtåtel

Deschampsia cespitosa

Tuvtåtel är vanlig på fuktig skogsmark, vid stränder, diken, och på fuktängar. De basala bladen är tre till fem millimeter breda, räfflade och mycket sträva på ovansidan som gör arten lätt att känna igen.

Höjd: 40 - 100 cm
Blommar: Juni - juli

Vipporna är stora och yviga med slaka, sträva vippgrenar och talrika småax.

Tuvtåtel bildar stora, täta tuvor.

Rödven

Agrostis capillaris

Rödven är vanlig på öppna hedar, torrängar och vägkanter, men den förekommer även i glesa skogar. Bladen har kort och trubbigt snärp och bildar lösa tuvor. Stråna är upprätta och vippan är vanligen kort och äggformig med tunna allsidigt riktade vippgrenar som är utbredda även efter blomningen. Småaxen är ofta rödaktiga och saknar borst. Rödven skiljs från krypven och storven genom sitt korta, tvärt avhuggna snärp.

Höjd: 10 - 60 cm
Blommar: Juni - juli

Rödven har skira vippor som med tiden blir rödaktiga.

Vårbrodd

Anthoxanthum odoratum

Vårbrodd är vanlig i alla typer av hagar, backar, ängar och glesa skogar. Den bildar tuvor med platta, rent gröna blad. Stråna är ogrenade, upprätta eller nertill böjda. Hela växten doftar också kumarin, speciellt som torkad eller krossad.

Höjd: 10 - 40 cm
Blommar: Maj - juni

Vårbrodd känns igen på sin sammandragna, axlika vippa som gulnar redan tidigt under sommaren.

Vårbrodd förekommer i glesa skogar och hagar.

Piprör

Calamagrostis arundinacea

Piprör är vanlig i olika typer av hedskogar, gärna i steniga lägen. Den bildar stora tuvor och har blanka, slaka och saftigt gröna blad. Bladen är ungefär en halv centimeter breda, samt långt avsmalnande mot spetsen. Bladslidorna har en typisk ring av tunna vita hår vid mynningen. Vipporna är yviga vid blomningen, men blir senare ihopdragna. Ytteragnarna har till skillnad från släktets övriga arter ett långt utskjutande borst. Det tuvade växtsättet och småaxens borst gör arten ganska lätt att känna igen, men vegetativa exemplar kan likna tuvor av skogssvingel.

Höjd: 70 - 130 cm
Blommar: Juli - augusti

Piprör bildar stora tuvor på stenbunden skogsmark.

Tips

Att skilja mellan skogssvingel och piprör

Piprör (vänster) har en krans av vita hår mellan bladslida och bladskiva som saknas hos skogssvingel (höger). Piprörets blad är halvcentimeterbreds och vissnar på hösten medan skogssvingelns blad är minst centimeterbreds och gröna över vintern.

Piprör (till vänster) har upprätta vippor medan vipporna hos skogssvingel (nedan) är hängande.

Lentåtel

Holcus mollis

Lentåtel är ganska vanlig i södra Sverige där den växer i måttligt näringsrika skogar, bryn, och gräsmarker. Med hjälp av krypande jordstammar kan den vara beståndsbildande. Bladslidorna och bladen är korthåriga. Den andra arten i släktet, luddåtel, är tuvad och har mjukludna, gråaktiga blad och bladslidor.

Höjd: 30 - 80 cm
Blommar: Juli-augusti

Stråna är veka och ofta vinkelböjda med ledknutar som har en för arten karaktäristisk vit borstlik behåring.

Vipporna är bleka och har glänsande grönvita småax med ett utskjutande långt borst.

Hässlebrodd

Milium effusum

Hässlebrodd är ett bredbladigt lundgräs som främst växer i ängslövskogar och näringsrika barrskogar och förekommer i hela landet. Den bildar små lösa tuvor och har även korta utlöpare. Vippan är mycket stor, gles och yvig, ofta flera decimeter lång.

Höjd: 50 - 150 cm
Blommar: Juni - juli

De breda bladen är kala och ganska slaka.

Blommande hässlebrodd känns igen på sina nedåtriktade vippgrenar med talrika små äggrunda och ljusgröna, senare vitaktiga, småax.

Bevara

Åtgärder och skogsbruk för en artrik flora

Gles bokskog med väl utvecklat fältskikt.

Lundfloran är till skillnad från många svampar, lavar, mossor och insekter inte beroende av gamla träd och grov död ved. Den klarar därför i regel virkesuttag bättre än dessa artgrupper. Om man i sitt skogsbruk undviker stora kalytor, körskador och nydikning skapar man goda förutsättningar för att lundfloran kan trivas även i framtiden.

Gallring/luckhuggning

Även de mest skuggtåliga fältskiktsarter gynnas när ett slutet krontak öppnas upp efter en beståndsgallring. De flesta lundväxter överlever till och med helt öppna förhållanden under några år, så länge trädskiktet sluter sig igen så att konkurrenskraftiga

öppenmarksväxter inte kan ta överhand med tiden. Gallringar och luckhuggningar vitaliserar snarare fältskiktet än att skada det och brukade ädellövskogar kan ha ett rikare fältskikt än reservat med flerskiktat och tätt trädskikt.

Nygallrad bokskog där fältskiktet gynnats av ökat ljusinsläpp.

Dålig självförryngring...

Om man avverkar ädellövskog och förryngringen uteblir under en längre tid på grund av hårt viltbete, leder det ofta till att skogsörter minskar och täta bestånd av kruståtel, rödven eller hundäxing tar över, vilket ytterligare kan försvåra trädförryngringen. Därför är det ofta nödvändigt att sätta upp vilthägn efter förryngringsavverkning i ädellövskog.

Hårt gallrad bokskog med utebliven förryngring och tät grässvål.

....och alltför lyckat

För fältskiktets del kan man även lyckas för bra med sin beståndsförryngring. Riktigt täta bokförryngringar kan slå ut i stort sett alla sommargröna skogsarter därför att de är för mörka även för skuggtåliga arter. Inblandning av andra trädslag som ask, björk och ek kan hjälpa markfloran att klara sig.

Tät bokförryngring under skärm av gamla fröträd.

Bevara buskskiktet

I många ekskogar som sköts för virkesproduktion huggs vid gallringar även stora delar av buskskiktet bort, även om detta egentligen inte rekommenderas om man vill producera kvistfritt, värdefullt ektimmer. Det ökade ljusinsläppet gynnar täta fältskikt där både ormbunkar och gräsarter kan bli framträdande,

med många så kallade generalister som både kan växa på öppen mark och i glesa skogar. Om man vill gynna både lundväxter och virkeskvalitén är det bättre att låta buskar och träd vara kvar som ett underbestånd runt de finaste ekarna.

Ekskog med underbestånd och varierat fältskikt.

Buskskiktet borthugget i en gles ekskog på näringsrik mark som domineras av ormbunkar och bredbladiga gräs...

...och i en gles ekskog på magrare mark som domineras av smalbladiga gräs.

Tunga maskiner en fara

Artrika ädellövskogar växer ofta på relativt fuktiga och leriga marker som är särskilt känsliga för körskador. Det är därför viktigt att avverkningar inte sker när marken är fuktig och mjuk, och att man inte använder för stora och tunga maskiner.

Det finns tyvärr många exempel på sönderkörda bestånd efter gallring. Sådana skador kommer att bestå under mycket lång tid och kan även påverka

virkesproduktionen negativt.

Avverkningar sker idag året runt vilket drabbar fältskiktet extra hårt även då marken har god bärför-måga. Avverkningar på våren är särskilt förödande då de drabbar vårfloran med många långsamt väx- ande arter. Därför bör avverkning i ädellövskog med värdefull fältskikt endast utföras under hösten och vintern och på mark som bär.

Måttliga körskador som kan läka efter några år.

Avverkning i artrik ädellövskog där hänsyn tagits till fältskiktet.

Djupa körspår efter avverkning på vintern när marken inte bär.

Avverkning på våren där stora delar av fältskiktet har skadats.

Att lägga grenar och toppar (grot) för att skydda marken är inget bra alternativ för fältskiktets del.

Många fuktiga ädellövskogar är dikade för att öka virkesproduktionen. Dikningen missgynnar fukt-skogsarter och kan även påskynda markförsur-ningen.

Markskador orsakas inte enbart av skogsmaskiner. Motocross-, och mountainbikeåkning eller slitage vid stigar och rastplatser kan leda till betydande skador på fältskiktet.

Klövilt

Skogsfloran har utvecklats i samspel med vilda växtätare under mycket lång tid. Arterna har därför utvecklat olika anpassningar till växtätares betning och tramp. Vissa arter undviks därför att de smakar illa eller är giftiga, andra smakar gott men tål att bli betade genom att lätt kunna skjuta nya skott. Det finns dock även många lundväxter som inte har några uppenbara anpassningar till bete och för dessa kan ett för högt betestryck leda till att de försvinner från ett skogsområde.

Under 1970-talet rymde vildsvin från ett antal hägn och bestånden har ökat allt snabbare under senare år. Vildsvin påverkar vegetationen genom att böka marken när de söker föda. Fältskiktet kan minska

till en bråkdel av sin ursprungliga mängd i områden med mycket vildsvin. Om man håller vildsvin i hägn, försvinner fältskiktet helt och hållet.

Den införda dovhjorten har funnits i Sverige under ganska lång tid, men bestånden har ökat kraftigt först under senare år. Hjordar på hundra eller fler djur är inte ovanliga i delar av Skåne och påverkan på både trädföryngring och fältskikt kan vara mycket stor. De negativa effekterna på skogsfloran kan bli särskilt stora om ett område drabbas av både vildsvinsbök och dovhjortsbete. En reducering av viltstammarna är ofta nödvändig om man vill behålla lundfloran i artrika ädellövskogar.

Innanför viltstängslen kan beteskänsliga arter få en fristad, här mjölke och tall.

Den praktfulla lundfloran i Maltesholms bokskog har utarmats på senare år av vildsvinens och dovhjortarnas härjningar. Numera finns inte mycket annat än ramslök.

Vårblomningen har minskat kraftigt i Dalby Söderskog på grund av vildsvinsbök.

Runt utfodringsplatser för vilt kan fältskiktet försvinna eller tas över av starkt näringsgynnade arter. Sådana aktiviteter bör undvikas i artrik ädellövskog. Bilden visar en utfodringsstation för vildsvin.

Ängs- och betesmarker

En relativ stor del av våra nutida ädellövskogar finns på före detta inägomarker. Dessa brukades som träd-bärande ängsmark i det gamla kulturlandskapet som fanns kvar en bit in på 1800-talet. De flesta skogsväxter trivdes bra i dessa lövängar där de växte främst i de mer busk- och trädrika delarna. Slåttern skedde relativt sent på sommaren och många arter hann både blomma och sätta frö eller undgick lien i skydd av buskar eller stenrösen.

Betetrycket var svagt då ängarna betades först efter slåttern och viltbestånden var mycket mindre än idag. De traditionellt brukade lövängarna var mycket artrika och många av våra mest artrika ädellövskogar är igenvuxna före detta lövängar.

Artrika lundar på gammal inägomark innehåller

ofta många arter som är känsliga för bete och tramp. Om man släpper in betesdjur i dessa skogar leder det i regel till en utarmning av lundfloran. Före detta utmarksskogar utan inslag av lundväxter tål däremot skogsbete mycket bättre.

När man överväger att införa tamdjursbete i ädel-lövskog bör man därför alltid ta en noggrann titt på markfloran. Tål den tamdjursbete eller är det bättre ur floravårdssynpunkt att låta den vara utanför betesfällan? Om man ändå bestämmer sig för att låta artrik ädellövskog ingå i betesfällor, kan man mildra negativa effekter på lundväxter genom att släppa in betesdjuren sent på säsongen och att hålla ett relativt svagt betetryck.

Betad blandädellövskog. Här mildras effekterna på den rika lundfloran av att betetrycket är måttligt.

Vitsippa är ganska osmaklig och klarar sig bra i betad skog.

Lundfloran i gamla lövängar som börjar betas och göd-slas utarmas ofta och blir ganska trivial.

I ogödslade betesmarker klarar sig lundfloran bäst i skug-gan av trädskronorna, som här vitsippan.

Nystart

Att anlägga och restaurera fältskikt

En ny plantering som ligger intill äldre skog koloniseras snabbare av skogsväxter än en plantering som ligger isolerad ute på åkern.

Sedan början av 1990-talet har markägare anlagt ny ädellövskog i ganska stor omfattning, först på nedlagd åkermark, senare också för att ersätta stormfällda granskogar. Dessutom omförs en del planterad barrskog till ädellövskog i naturreservat. De flesta av dessa planteringar har anlagts med hjälp av statliga bidrag för både plantering och viltstängsel.

Det är spännande att följa hur växt- och djurlivet utvecklas i dessa planteringar. Det är till exempel stor skillnad i hur snabbt olika fältskiktsarter etablerar sig i nyplanterad skog. Våra studier i sydsvenska åkermarksplanteringar visar att vissa skogsarter redan finns på plats efter 10-15 år, när krontaket börjar sluta sig i den unga skogen. Exempel är ormbunkarna träjon, skogsbräken och majbräken vars små sporer lätt sprider sig över stora avstånd. Orkidéer har mycket små frön som lätt sprids med vinden och till exempel skogs-knipprot hittar man ofta redan i riktigt unga planteringar.

Även många av våra bredbladiga lundgräs är bra på att snabbt etablera sig i ny skog, förmodligen därför att deras frön lätt fastnar i pälsen på olika däggdjur som sedan kan sprida dem över stora avstånd. Detsamma gäller för de örter som har frön med små krokar, som nejlikrot, myskmadra och stor häxört.

Arter med bärfrukter verkar inte spridas lika effektivt som sådana med vidhäftande frön men kan alltid överraska. Rätt vad det är så hittar man en liten fläck med liljekonvalj, ekorrbär, ormbär eller storrams långt från närmaste äldre förekomst. Dessa arter är också förvånansvärt vanliga i lövskogsdungar på skärgårdsöar. Detta tyder på att fåglar ibland äter dessa bär och sprider fröna med sin spillning över långa avstånd.

Flera andra arter har frön som sällan sprider sig över långa avstånd. Dessa söker man oftast förgäves i nyplanterad ädellövskog och ibland har de inte etablerat sig ens 100 eller 200 år efter att skogen har anlagts. Särskilt ny skog som helt omges av öppen

jordbruksmark förblir i regel ganska artfattig, medan de flesta av dessa svårspredda arter långsamt vandrar in i planteringen om den har anlagts direkt intill en artrik ädellövskog.

Bland de svårspredda arterna märks särskilt de vars frön sprids med olika arter av skogsmyror. Hit hör många av de tidiga vårblommorna som sipporna, nunneörter, lungört, samt skogs- och lundviol. Även arter som främst sprids vegetativt med utlöpare hittar sällan till isolerade planteringar men vandrar sakta in i nya planteringar som ligger intill äldre skog, till exempel gulplister, buskstjärnblomma, lundarv, lundslok och skogsbingel.

Bok (vänster) och ek (höger) planterade sida vid sida på åkermark.

Ung ekplantering med ormbunkar.

Även rödlistade lundväxter etablerar sig i åkermarksplanteringar. Desmeknopp har varit snabbt på plats i många skånska åkerplanteringar.

De flesta bredbladiga lundgräsen är goda kolonisatörer, här lundskäfting i en ek-björkplantering.

Buskstjärnblomma som vandrar in i en ekplantering från den angränsande äldre skogen.

Ibland hittar man vitsippa redan i unga planteringar. Här har frön eller bitar av jordstammarna spridits längre än vanligt.

Tips

Fyra råd för att gynna lundväxter i planteringen:

1 Anlägg din nya plantering direkt intill äldre lövskog med lundväxter. Även en skogsbilväg kan vara ett effektivt spridningshinder för vissa arter.

2 Trädens krontak bör släppa igenom tillräckligt med ljus för att lundväxter ska kunna etablera sig och växa, men inte så mycket att arter som brännässla och hallon tar över i fältskiktet. Därför är unga bokplanteringar ofta för mörka för flertalet lundväxter och bör röjas och gallras tidigt och regelbundet. Björk- och fågelbärsplanteringar släpper ofta ner för mycket ljus till marken och här rekommenderas blandning med avenbok eller lind som underbestånd. Rena ekplanteringar erbjuder däremot i regel bra ljusförhållanden för lundfloran, likaså bestånd av hybridasp.

3 Nedlagd åkermark brukar ha tillräckligt högt pH för etablering av en artrik lundflora medan marken i före detta granplanteringar i regel är surare och kan vara olämplig för arter som inte tål lågt pH i marken.

4 Inblandning av träd och buskar med lätt nedbrytbar förna, som hassel, avenbok, lind och lönn, gynnar etablering av lundväxter, särskilt på lite magrare mark. En sådan inblandning är också bra i ekplanteringar om man vill både gynna lundfloran och samtidigt etablera underbestånd för att få kvistfria ekstammar.

Ett lyckat resultat! Ekplantering på åker efter 80 år.

Bokplantering som ännu är för mörk för etablering av fältsviktsarter.

Även ädellövplanteringar i parker är ofta för mörka för etablering av lundväxter.

Björkplantering på åkermark som tagits över av brännässla.

Björkplantering på åkermark som domineras av maskrosor.

Aktiv etablering av fältsviktsarter

Man kan aktivt anlägga fältskikt för att snabbare öka värdet av skogsplanteringen för naturupplevelser och biologisk mångfald. Det kan handla om lövdungar i parker, eller om nyplanterad skog nära gården eller nära tätorter. Tyvärr finns det ännu inte så mycket forskning om hur man på bästa sätt etablerar lundväxter genom sådd eller plantering.

Här vill jag ge några tips som baseras på två projekt vid SLU i Alnarp. Det första genomfördes av Mårten Hammar som testade både sådd och plantering av ett stort antal arter i parkmiljöer i Lund och Helsingborg. I det andra projektet testade vi i Alnarp om man kan påskynda etablering och tillväxt av tre lundväxter genom att tillföra kompost vid plantering.

I friluftsområden och parker vill man gärna etablera mattor av vårblommor, men det visade sig att etablering och spridning går mycket långsamt i de humusfattiga jordarna i nya planteringar. Detta gäller särskilt våra inhemska vårblommor som sippona och nunneörter. Införda arter som vintergäck, vårstjärna och rysk blåstjärna går det i regel något lättare att etablera i parkmiljöer.

Även lundväxter som sprider sig med utlöpare hade ofta problem att bilda sina typiska mattor, exempelvis gulplister och myskmadra. Vår hypotes var att det kunde bero på att åkermarken var för humusfattig för dessa arter som är anpassade att växa i mullförna.

En rikligt blommande matta av myskmadra och gulplister på en kompostyta i Alnarp. (Gulplisten har mer avlånga blad än den svenska gulplisten vilket tyder på att plantorna har sitt ursprung i Mellaneuropa.)

Ung ekplantering i Alnarps landskapslaboratorium med planterad buskstjärnblomma, gulplister och myskmadra till vänster och oplanterad mark längst till höger med glest fältskikt av maskrosor.

Att använda kompost gick över förväntan! Redan efter tre år hade både gulplister, myskmadra och buskstjärnblomma bildat stora blommande mattor i den ekplantering i landskapslaboratoriet i Alnarp där vi genomförde försöket. Vår slutsats är att plantering i kompost är en effektiv och relativt billig metod att

ge lundväxter en bra första skjuts i nya planteringar. I Mårten Hammars försök visade det sig vidare att vissa arter framgångsrikt kan etableras genom sådd. Detta gäller särskilt olika lundgräs, som till exempel lundgröe och hässlebrodd.

Kompostbehandlad yta i förgrunden och kontrollyta utan kompost i bakgrunden. Effekten på tillväxten syns tydligt.

Efter bara tre år började gulplisten bli heltäckande.

Ordlista

- Ax:** enkel, ogrenad blomställning med oskaftade blommor.
- Basalblad:** blad nära marken.
- Bihang:** bladlik utbuktning på baksidan av foderblad.
- Bladskiva:** den fria delen av ett blad.
- Bladslida:** den stjälskomfattande delen av ett blad.
- Bladveck:** området mellan stjälk och blad eller bladskaft.
- Bladöron:** utbuktning på bladskivans bas.
- Foderblad:** den nedre kransen av blommans blad.
- Foderflik:** bladflikar av sammanväxta foderblad.
- Flock:** blomställning med skaftade blommor som utgår från samma punkt på stjärken.
- Fruktgömme:** flasklik bildning som omger honblomman och nöten hos starrarter.
- Fruktämne:** del av honblommans pistill som utvecklas till frukten.
- Groddknoppar:** små knoppar som sprids och kan växa ut till nya plantor.
- Helbräddad:** slät kant av bladskiva.
- Hybrid:** korsning mellan två arter.
- Intermediär:** mellanform.
- Jordstam:** underjordisk stamdel.
- Kalkblad:** blad i blomkransen hos enhjärtbladiga växter.
- Klase:** enkel, ogrenad blomställning med skaftade blommor.
- Klängen:** smala klätterorgan (omvandlade småblad eller grenar).
- Knapp:** ståndarens övre del som innehåller pollen.
- Knippe:** blomställning där stjärken slutar i en blomma och de övriga blommorna kommer som förgreningar under denna.
- Kronblad:** den övre kransen av blommans blad.
- Kronpip:** nedre rörlik del av en sammanväxt blomkrona.
- Led:** bladfästet (nod) på ett strå eller en stjälk och där stjärken kan ändra riktning.
- Ledknut:** led som är tjockare än stjärken.
- Nod:** punkt på stjärken som det utgår blad eller blommor ifrån.
- Parbladig:** när bladskivan är uppdelat i motsatta småblad.
- Parflikig:** när bladytan är sammanhängande men har motsatta flikar.
- Pollenfack:** del av ståndaren som innehåller pollen.
- Rosett:** kranslik samling av blad vid stjälsbasen.
- Skärmfjäll:** litet blad i basen av ett småax hos gräs.
- Småax:** grupp av blommor hos gräs som omsluts av skärmfjäll.
- Snärp:** hinnartad bildning vid bladskivans bas.
- Sporgömmesamling:** samling av sporgömmen, ofta skyddade av små täckfjäll.
- Sporre:** kronblad med säcklik utbuktning.
- Spröt:** övre delen av fruktgömme hos starrarter.
- Stjälkblad:** blad på stjärken ovanför basalbladen.
- Stift:** övre del av pistillen i honblomman.
- Stipler:** bladlika bildningar i par vid bladskaftets bas.
- Sträng:** nedre del av ståndare.
- Strå:** stjälk hos gräs och halvgräs.
- Stråblad:** blad på stjärken hos gräs och halvgräs.
- Stödblåd:** blad vid blomskaftets bas.
- Ståndare:** del av hanblomman som producerar pollen.
- Utlöpare:** sidoskott från stjälk eller jordstam som kan slå rötter.
- Vingkant:** platt utväxt från stjärken.
- Vingskaftad:** bladskaft som är brett avplattad på båda sidor.
- Vippa:** samling av skaftade småax hos gräs.
- Ytteragn:** bladlik bildning som omger ståndare och pistill hos gräs.

Källförteckning

Almgren, G., Jarnemo, L. & Rydberg, D. 2003. Våra ädla lövträd. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Anderberg, A. & Anderberg, A.-L. Den virtuella floran. Elektronisk publikation, Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm.
<http://linnaeus.nrm.se/flora>.

Andersson, L. & Löfgren, R. 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Naturvårdsverket rapport 5081. Naturvårdsverket, Stockholm.

Brunet, J. 1992. Betespåverkan i fältskiktet i en skånsk ekblandskog. Svensk Botanisk Tidskrift 86: 347-353.

Brunet, J., Andersson, P.-A. & Weimarck, G. 1993. Faktorer som påverkar utbredningen av Skånes ädellövskogsflora. Svensk Botanisk Tidskrift 87: 177-186.

Brunet, J. 2005. Skånes skogar – historia, mångfald och skydd. Skåne i utveckling 2005:12, 152 sidor. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.

Brunet, J., Löf, M., Andreasson, A. & de Jong, J. 2011. Bruka och bevara ädellövskogen – en guide för målklassning och skötsel för kombinerade mål. CBM:s skriftserie 41, 75 sidor. Andra reviderade upplagan. ISBN: 978-91-89232-53-2.

Brunet, J., De Frenne, P., Holmström, E. & Mayr, M. L. 2012. Life-history traits explain rapid colonization of young post-agricultural forests by understory herbs. Forest Ecology and Management 278: 55-62.

Brunet, J. 2015. Vildsvin och vitsippor – mer dramatik i Dalby Söderskog. Svensk Botanisk Tidskrift 109: 105-111.

Brunet, J. & Hedwall, P.-O. 2015. Klimatförändringar, kvävenedfall och skogsbruk – effekter på floran i Sveriges skogar under de senaste 20 åren. Fakta Skog 13/2015. SLU publikationstjänst, Uppsala.

Brunet, J. 2016. Vildsvinsbök är ett ökande naturvårdsproblem i Sverige. Fakta Skog 2/2016. SLU publikationstjänst, Uppsala.

Dyntaxa. 2017. Svensk taxonomisk databas. Besökt på www.dyntaxa.se den 18 augusti 2017.

Götmark, F. 2010. Skötsel av skogar med höga naturvärden – en kunskapsöversikt. Svensk Botanisk Tidskrift 104 S1: S1-S88.

Hammar, M. 1991. Introduktion av skogsörter och skogsgräs i urbana planteringsytor. Stencil 91:4, 76 sidor. Institutionen för landskapsplanering. Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp.

Löf, M., Möller-Madsen, E. & Rytter, L. 2015. Skötsel av ädellövskog. Skogsskötselserien nr 10. Andra omarbetade upplagan. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Mossberg, B. & Stenberg, L. 2003. Den nya Nordiska Floran. Wahlström och Widstrand, Stockholm.

Niklasson, M. & Nilsson, S. G. 2005. Skogsdynamik och arters bevarande: bevarandebiologi, skogshistoria, skogsekologi och deras tillämpning i Sydsveriges landskap. Studentlitteratur AB.

Richnau, G., Brunet, J., Nielsen, A. B. & Wiström, B. 2016. Planting clonal shade-tolerant herbs in young urban woodlands – effects of compost on plant growth, flowering and survival. Urban Forestry and Urban Greening 17: 158-165.

Register

Artnamn vetenskapligt	Artnamn svenskt	Familj vetenskapligt	Familj svenskt	Sida
<i>Actaea spicata</i>	Trolldruva	Ranunculaceae	Ranunkelväxter	30
<i>Adoxa moschatellina</i>	Desmeknopp	Adoxaceae	Desmeknoppsväxter	61
<i>Aegopodium podagraria</i>	Kirskål	Apiaceae	Flockblomstriga	50
<i>Agrostis capillaris</i>	Rödven	Poaceae	Gräs	80
<i>Alliaria petiolata</i>	Löktrav	Brassicaceae	Korsblommiga	37
<i>Allium ursinum</i>	Ramslök	Amaryllidaceae	Amaryllisväxter	66
<i>Anemone nemorosa</i>	Vitsippa	Ranunculaceae	Ranunkelväxter	31
<i>Anemone ranunculoides</i>	Gulsippa	Ranunculaceae	Ranunkelväxter	32
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Vårbrodd	Poaceae	Gräs	80
<i>Athyrium filix-femina</i>	Majbräken	Athyriaceae	Majbräkenväxter	22
<i>Avenella flexuosa</i>	Kruståtel	Poaceae	Gräs	79
<i>Blechnum spicant</i>	Kambräken	Blechnaceae	Kambräkenväxter	25
<i>Brachypodium sylvaticum</i>	Lundskäfting	Poaceae	Gräs	77
<i>Bromopsis benekenii</i>	Strävlösa	Poaceae	Gräs	76
<i>Bromopsis ramosa</i>	Skugglösa	Poaceae	Gräs	76
<i>Calamagrostis arundinacea</i>	Piprör	Poaceae	Gräs	81
<i>Calluna vulgaris</i>	Ljung	Ericaceae	Ljungväxter	50
<i>Campanula latifolia</i>	Hässleklocka	Campanulaceae	Klockväxter	61
<i>Campanula trachelium</i>	Nässelklocka	Campanulaceae	Klockväxter	62
<i>Cardamine bulbifera</i>	Tandrot	Brassicaceae	Korsblommiga	37
<i>Cardamine impatiens</i>	Lundbräsmå	Brassicaceae	Korsblommiga	38
<i>Carex digitata</i>	Vispstarr	Cyperaceae	Halvgräs	72
<i>Carex pilulifera</i>	Pillerstarr	Cyperaceae	Halvgräs	72
<i>Carex remota</i>	Skärmstarr	Cyperaceae	Halvgräs	71
<i>Carex sylvatica</i>	Skogsstarr	Cyperaceae	Halvgräs	71
<i>Chamaenerion angustifolium</i>	Mjölke	Onagraceae	Dunörtsväxter	48
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Gullpudra	Saxifragaceae	Stenbräckeväxter	39
<i>Circaea lutetiana</i>	Stor häxört	Onagraceae	Dunörtsväxter	47
<i>Circaea x intermedia</i>	Mellanhäxört	Onagraceae	Dunörtsväxter	48
<i>Convallaria majalis</i>	Liljekonvalj	Asparagaceae	Sparrisväxter	64
<i>Corydalis cava</i>	Hålnunneört	Papaveraceae	Vallmoväxter	35
<i>Corydalis intermedia</i>	Smånunneört	Papaveraceae	Vallmoväxter	35
<i>Corydalis pumila</i>	Sloknunneört	Papaveraceae	Vallmoväxter	36
<i>Corydalis solida</i>	Stor nunneört	Papaveraceae	Vallmoväxter	36
<i>Dactylis glomerata</i>	Hundäxing	Poaceae	Gräs	74
<i>Deschampsia cespitosa</i>	Tuvtåtel	Poaceae	Gräs	79
<i>Drymochloa sylvatica</i>	Skogssvingel	Poaceae	Gräs	73
<i>Dryopteris carthusiana</i>	Skogsbräken	Dryopteridaceae	Träjonväxter	24
<i>Dryopteris dilatata</i>	Lundbräken	Dryopteridaceae	Träjonväxter	25
<i>Dryopteris filix-mas</i>	Träjon	Dryopteridaceae	Träjonväxter	24
<i>Elymus caninus</i>	Lundelm	Poaceae	Gräs	77
<i>Epilobium montanum</i>	Bergdunört	Onagraceae	Dunörtsväxter	49
<i>Epipactis helleborine</i>	Skogsknipprot	Orchidaceae	Orkidéer	68
<i>Equisetum hyemale</i>	Skavfräken	Equisetaceae	Fräkenväxter	19
<i>Equisetum pratense</i>	Ängsfräken	Equisetaceae	Fräkenväxter	19
<i>Equisetum sylvaticum</i>	Skogsfräken	Equisetaceae	Fräkenväxter	20
<i>Ficaria verna</i>	Svalört	Ranunculaceae	Ranunkelväxter	34
<i>Fragaria vesca</i>	Smultron	Rosaceae	Rosväxter	40
<i>Gagea lutea</i>	Vårlök	Liliaceae	Liljeväxter	67
<i>Gagea spathacea</i>	Lundvårlök	Liliaceae	Liljeväxter	67
<i>Galeopsis bifida</i>	Toppdån	Lamiaceae	Kransblommiga	55
<i>Galeopsis tetrahit</i>	Pipdån	Lamiaceae	Kransblommiga	55
<i>Galium aparine</i>	Snärjmåra	Rubiaceae	Mårväxter	54

Galium odoratum	Myskmadra	Rubiaceae	Mårväxter	53
Geranium robertianum	Stinknäva	Geraniaceae	Näveväxter	43
Geranium sylvaticum	Midsommarblomster	Geraniaceae	Näveväxter	43
Geum urbanum	Nejlikrot	Rosaceae	Rosväxter	40
Glechoma hederacea	Jordreva	Lamiaceae	Kransblommiga	57
Gymnocarpium dryopteris	Ekbräken	Cystopteridaceae	Stenbräkenväxter	23
Hepatica nobilis	Blåsippa	Ranunculaceae	Ranunkelväxter	32
Holcus mollis	Lentätel	Poaceae	Gräs	82
Hordelymus europaeus	Skogskorn	Poaceae	Gräs	78
Impatiens glandulifera	Jättebalsamin	Balsaminaceae	Balsaminväxter	45
Impatiens noli-tangere	Springkorn	Balsaminaceae	Balsaminväxter	44
Impatiens parviflora	Blekbalsamin	Balsaminaceae	Balsaminväxter	45
Lactuca muralis	Skogssallat	Asteraceae	Korgblommiga	62
Lamiaeum galeobdolon	Gulplister	Lamiaceae	Kransblommiga	56
Lathraea squamaria	Vätters	Orobanchaceae	Snyltrotsväxter	60
Lathyrus linifolius	Gökärt	Fabaceae	Ärtväxter	42
Lathyrus vernus	Vårärt	Fabaceae	Ärtväxter	41
Lunaria rediviva	Månviol	Brassicaceae	Korsblommiga	38
Luzula pilosa	Vårfryle	Juncaceae	Tågväxter	70
Lysimachia europaea	Skogsstjärna	Primulaceae	Viveväxter	53
Lysimachia nemorum	Skogsslysing	Primulaceae	Viveväxter	52
Maianthemum bifolium	Ekorrbär	Asparagaceae	Sparrisväxter	65
Matteuccia struthiopteris	Strutbräken	Onocleaceae	Pärlbräkenväxter	23
Melampyrum nemorosum	Natt och dag	Orobanchaceae	Snyltrotsväxter	60
Melampyrum pratense	Ängskovall	Orobanchaceae	Snyltrotsväxter	59
Melampyrum sylvaticum	Skogskovall	Orobanchaceae	Snyltrotsväxter	59
Melica nutans	Bergslok	Poaceae	Gräs	75
Melica uniflora	Lundslok	Poaceae	Gräs	75
Mercurialis perennis	Skogsbingel	Euphorbiaceae	Törelväxter	44
Milium effusum	Hässlebrodd	Poaceae	Gräs	82
Moehringia trinervia	Skogsnarv	Caryophyllaceae	Nejlikväxter	28
Neottia nidus-avis	Nästrot	Orchidaceae	Orkidéer	68
Neottia ovata	Tvåblad	Orchidaceae	Orkidéer	69
Orchis mascula	Sankt Pers nycklar	Orchidaceae	Orkidéer	70
Osmunda regalis	Safsa	Osmundaceae	Safsaväxter	20
Oxalis acetosella	Harsyra	Oxalidaceae	Harsyreväxter	42
Paris quadrifolia	Ormbär	Melanthiaceae	Nysrotsväxter	64
Petasites albus	Vitskråp	Asteraceae	Korgblommiga	63
Phegopteris connectilis	Hultbräken	Thelypteridaceae	Kärrbräkenväxter	22
Platanthera chlorantha	Grönvit nattviol	Orchidaceae	Orkidéer	69
Poa nemoralis	Lundgröe	Poaceae	Gräs	74
Polygonatum multiflorum	Storrams	Asparagaceae	Sparrisväxter	65
Polygonatum verticillatum	Kransrams	Asparagaceae	Sparrisväxter	66
Polypodium vulgare	Stensöta	Polypodiaceae	Stensöteväxter	21
Primula elatior	Lundviva	Primulaceae	Viveväxter	52
Pteridium aquilinum	Örnbräken	Dennstaedtiaceae	Örnbräkenväxter	21
Pulmonaria obscura	Lungört	Boraginaceae	Strävsbladiga	54
Pulmonaria officinalis	Fläcklungört	Boraginaceae	Strävsbladiga	55
Ranunculus auricomus	Majsmörblomma	Ranunculaceae	Ranunkelväxter	33
Ranunculus cassubicus	Lundsmörblomma	Ranunculaceae	Ranunkelväxter	33
Rubus saxatilis	Stenbär	Rosaceae	Rosväxter	39
Rumex sanguineus	Skogsskräppa	Polygonaceae	Slideväxter	27
Sanicula europaea	Sårläka	Apiaceae	Flockblomstriga	49
Schedonorus giganteus	Långsvingel	Poaceae	Gräs	73
Scrophularia nodosa	Flenört	Scrophulariaceae	Lejongapsväxter	57
Silene dioica	Rödblåra	Caryophyllaceae	Nejlikväxter	29
Stachys sylvatica	Stinksyska	Lamiaceae	Kransblommiga	56
Stellaria holostea	Buskstjärnblomma	Caryophyllaceae	Nejlikväxter	29
Stellaria nemorum	Lundarv	Caryophyllaceae	Nejlikväxter	28
Thalictrum aquilegifolium	Aklejruta	Ranunculaceae	Ranunkelväxter	34

Urtica dioica	Brännässla	Urticaceae	Nässelväxter	27
Vaccinium myrtillus	Blåbär	Ericaceae	Ljungväxter	51
Vaccinium vitis-idaea	Lingon	Ericaceae	Ljungväxter	51
Veronica chamaedrys	Teveronika	Plantaginaceae	Grobladsväxter	58
Veronica montana	Skogsveronika	Plantaginaceae	Grobladsväxter	58
Veronica officinalis	Ärenpris	Plantaginaceae	Grobladsväxter	59
Vicia sepium	Häckvicker	Fabaceae	Ärtväxter	41
Viola mirabilis	Underviol	Violaceae	Violväxter	47
Viola reichenbachiana	Lundviol	Violaceae	Violväxter	46
Viola riviniana	Skogsviol	Violaceae	Violväxter	46

Register

Aklejruta	34	Lungört	54	Stenbär	39
Bergdunört	49	Långsvingel	73	Stensöta	21
Bergslok	75	Löktrav	37	Stinknäva	43
Blekbalsamin	45	Majbräken	22	Stinksyska	56
Blåbär	51	Majsmörblomma	33	Stor häxört	47
Blåsippa	32	Mellanhäxört	48	Stor nunneört	36
Brännässla	27	Midsommarblomster	43	Storrams	65
Buskstjärnblomma	29	Mjölke	48	Strutbräken	23
Desmeknopp	61	Myskmadra	53	Strävlost	76
Ekbräken	23	Månviol	38	Svalört	34
Ekorrbär	65	Natt och dag	60	Sårläka	49
Flenört	57	Nejlikrot	40	Tandrot	37
Fläcklungört	55	Nässelklocka	62	Teveronika	58
Grönvit nattviol	69	Nästrot	68	Toppdån	55
Gullpudra	39	Ormbär	64	Trolldruva	30
Gulplister	56	Pillerstarr	72	Träjon	24
Gulsippa	32	Pipdån	55	Tuvtåtel	79
Gökärt	42	Piprör	81	Tvåblad	69
Harsyra	42	Ramslök	66	Underviol	47
Hultbräken	22	Rödblåra	29	Vispstarr	72
Hundäxing	74	Rödven	80	Vitsippa	31
Hålnunneört	35	Safsa	20	Vitskråp	63
Häckvicker	41	Sankt Pers nycklar	70	Vårbrodd	80
Hässlebrodd	82	Skavfräken	19	Vårfryle	70
Hässleklocka	61	Skogsbingel	44	Vårlök	67
Jordreva	57	Skogsbräken	24	Vårärt	41
Jättebalsamin	45	Skogsfräken	20	Vättersos	60
Kambräken	25	Skogsknipprot	68	Ängsfräken	19
Kirskål	50	Skogskorn	78	Ängskovall	59
Kransrams	66	Skogskovall	59	Ärenpris	59
Kruståtel	79	Skogslysing	52	Örnbräken	21
Lentåtel	82	Skogsnarv	28		
Liljekonvalj	64	Skogssallat	62		
Lingon	51	Skogsskräppa	27		
Ljung	50	Skogsstarr	71		
Lundarv	28	Skogsstjärna	53		
Lundbräken	25	Skogssvingel	73		
Lundbräsma	38	Skogsveronika	58		
Lundelm	77	Skogsviol	46		
Lundgröe	74	Skugglost	76		
Lundskäfting	77	Skärmstarr	71		
Lundslok	75	Sloknunneört	36		
Lundsmörblomma	33	Smultron	40		
Lundviol	46	Smånunneört	35		
Lundviva	52	Snärjmåra	54		
Lundvårlök	67	Springkorn	44		

Blommande skogslandskap är den första renodlade floran om ädellövskogen, som tillhör våra mest älskade naturmiljöer. Den är formad av träd och buskar, men den största mångfalden av växter finns i fältskiktet på skogsmarken.

Det gäller inte minst vårens alla blommor. Att möta drivor av vitsippor, de första blåsipporna, eller ljuvligt doftande bestånd av liljekonvalj är något speciellt. Och det finns mycket mer.

Boken ger vägledning i att hitta, identifiera och lära sig mer om ett 120-tal fältskiktsarter. Den ger också tips och råd om hur skogar och parkmiljöer bör skötas och förvaltas för att gynna det rika fältskiktet.

Många värdefulla miljöer har under några årtionden gått förlorade genom okunskap och försummad hänsyn. Men så behöver det inte vara! Med relativt enkla åtgärder i skogsbruket kan det rika fältskiktet bevaras. I boken ges också flera tips på hur en artrik flora etableras vid plantering av ny skog.

Bokens författare, Jörg Brunet, ägnar mycket tid åt ädellövskogen, både privat och i sin forskning vid Sveriges Lantbruksuniversitet. Han är professor i ekologi vid institutionen för Sydsvensk Skogsvetenskap i Alnarp, med närhet till flera av landets fina ädellövskogar. Många av arterna har funnits där i flera tusen år.

Det är en rik miljö att upptäcka och bevara.